

AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
JANCSÓ BENEDEK TÁRSASÁGÁNAK KIADVÁNYAI

23.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR:

A REVÍZIÓ ÚTJA.

BUDAPEST, 1933. KIADJA AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
SZERKESZTIK ASZTALOS MIKLÓS ÉS ZAKARIÁS G. SÁNDOR

ZAKARIÁS G. SÁNDOR:

A REVÍZIÓ ÚTJA

*KIADJA AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
BUDAPEST, 1933*

19.296. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda, VIII., Múzeum-körút 6. (F.: Czakó Elemér.)

A mikor arra vállalkoztam, hogy a revízióról szóló előadássorozatunknak befejező előadását a revízió útja címén megtartsam, kifejtve itt mindazt, amit ennek a kérdésnek múltjáról és jövő irányáról elmondani lehet, — az első pillanásra feladatomban nagyon könnyűnek látszott. Hiszen nem kell egyebet tennem, mint összefoglalnom a kérdés történetét, megjelölnöm a revízió célját és rámutatnom azokra az eszközökre, amelyekkel azt elérhetjük. A revízió terén megtett eddigi lépéseket, a revízió alapjait és céljait épp úgy, mint eszközeit, az előző előadásokon* oly szépen és részletesen ismertették, mint eddig soha, sehol; sem Magyarországon, sem külföldön. Mégis mikor a történeti részen túljutottam, már a cél megjelölésénél nehézségekre bukkantam. Ez a cél minden magyar ember lelkében él, de mint az előadásokból is láttuk, mindenkiében másképp és különösen az a baj, hogy soha még senkisé fogalmazta meg úgy, hogy ne csak magyar, hanem egyetemes emberi célként is bele lehessen vinni a külföldi közvéleménybe. A revízió eszközeinek meghatározását is csak a cél tökéletes, mindenki által elfogadott és végső lerögzítése teszi lehetővé, mert az eszközök próbaköve és mértéke mindig a végső cél és azok csak akkor helyesek, ha mint közbeeső célok egyben helyes eszközei a végső cél elérésének. A revízió céljának keresésénél röviden át kell tekintenünk azt az utat, amelyet ez a kérdés a mai napig befutott, vázolnunk kell a mai helyzetet, meg kell állapítanunk azokat az elveket, melyekre igényeinket alapíthatjuk és azután lerögzítve a célt, megkereshetjük a cél elérésére szolgáló eszközöket. Az alapelvek, a cél és az eszközök tekintetében nem arra

* Lásd a Függelékben,

törekedtem kizárólag, hogy egyéni felfogásomat ismertessem, hanem az elérhető tökéletesség és teljesség volt a célom, azért előre megvitattam azokat ahhoz a szűkebb körhöz tartozókkal, akikkel évek óta együtt dolgozunk s akik ennek az előadássorozatnak is részben előadói voltak. Mégis mivel kemény ítéleteket is fogok mondani és szembeszállók egynehány előítélettel, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy nem mint az E. F. E. főtitkára beszélek, álláspontom nem az Erdélyi Férfiak Egyesületének hivatalos álláspontja s az elmondottakért a felelősséget egyénileg vállalom.

A revízió története.

Rátérve a békerevízió történetének rövid ismertetésére, megállapíthatjuk, hogy az, eltekintve kisebb és helyi jelentőségű eseményektől, a magyar békedelegáció munkájával kezdődött, amely Apponyi Albert, Bethlen István és elnökünk, Teleki Pál vezetése alatt a politika és a tudomány minden fegyverét felhasználva, emberfölötti erőfeszítéssel igyekezett a trianoni békeszerződés súlyos feltételeit megváltoztatni, illetve enyhíteni. A háborús felelősség, a katonai, gazdasági, jótételi, állampolgársági és egyenjogúsági, de különösen a kisebbségi és területi kérdések körül folyt a harc, de az akkori időkben lehetetlen volt eredményeket elérni és 1921 július 26-án életbelépett a trianoni békeszerződés a maga teljes szörnységében.

Ettől a naptól a mai napig hatalmas fejlődésen ment át a revízió eszméje, úgy Magyarországon, mint a külföldön. *A magyar nemzet szenvedésekkel telt, kálváriás hosszú úton eljutott ezalatt az idő alatt a fegyveres reváns égő vágyától a békés revízió gondolatáig. Ezzel példát nyújtott az egész világnak és méltán kiérdemelte annak háláját.* A világ közvéleménye pedig, nem véve ki a kisantant államokon és a francia politika egyrészén kívül senkit, szintén eljutott a háborút és a békeszerződéseket követő és a legyőzött államok végleges megsemmisítését célzó harctól a revízió szükségességének elismeréséig. És itt találkozott a győztes és a legyőzött,

a két külön úton folyó fejlődés eredménye ugyanaz: *megvannak a békés revízió lehetőségének lelki feltételei.*

Ennek a fejlődésnek külső eseményeit csak vázlatosan jelzem. Amikor Bethlen István külső nyomásnak engedve feloszlatta az úgynevezett irredenta alakulatokat és belpolitikai okokból a különítményeket, megszűnt a fegyveres reváns lehetősége. Ekkor helyzetünk javulásának minden lehetősége nélkül kétségbeesésre lett volna okunk, de ő ezzel egyidejűleg széttörte a minket körülzáró diplomáciai gyűrűt, Magyarországot 1922-ben felvették a Népszövetségbe és már 1924-ben Rómából Benito Mussolinitól magával hozta a békés revízióba vetett hitet. Az angol lordok házának és a francia szenátusnak azok a tagjai, akik már 1919-ben, illetve 1921-ben küzdöttek a trianoni békeszerződés igazságtalansága ellen, folytatták munkájukat. Nyugatmagyarország visszaszerzése már revíziós eredmény. Az elszakított területek magyarságának minden szenvedéssel dacoló következetes közjogi ellenzékiése örök tiltakozás Trianon ellen épp úgy, mint az a körülmény, hogy az Északamerikai Egyesült Államok nem cikkelyezték be a békeszerződést és ezek a tények a revízió legfőbb alapjai közé tartoznak. A jóvátételi, gazdasági és a katonai ellenőrzési kérdésekben el is ér a magyar kormány részleges revíziós eredményeket. Lord Newton, lord Sydenham, De Monzie szenátor, majd MacDonald, Henderson és Snowden után Masaryk is megszólal, föleresztve a revízióról egy-egy ballon d'essait a cseh közvéleménybe.

A feszült helyzet már lényegesen javult, de mégis bombaként hatott lord Rothermeere „Magyarország helye a nap alatt“ című cikke a Daily Mail 1927 június 27-iki számában, amely a maga óriási nyilvánosságánál fogva az egész világ közvéleményének figyelmét felhívta a magyar kérdésre és ezzel soha el nem múló hálára kötelezte a magyar nemzetet. Minden külföldi hatásnál fontosabb talán azonban az a hatás, amit ez a cikk a magyarságra tett itthon és az elszakított területeken egyaránt. Fellángolt a reménynek azóta soha ki nem alvó sugara és megalakult a Revíziós Liga 1927 augusztus

11-én, amely különösen külföldi titkárainak, Tamás Andrásnak, Hordóssy Ivánnak, Honti Ferencnek és a többieknek munkája révén elévülhetetlen szolgálatokat tett a revízió ügyének. Mussolini 1928 március hó 28-i mondása: „I trattati non sono una tomba“ bejárja az egész világot és Amerikában Borah szenátor ismételtlen követeli a revíziót. Érik a helyzet, már a magyar kormány is hivatalos programjává teheti a revíziót, ami a külügyminiszter 1928 áprilisi nyilatkozatával meg is történt. A revíziós eszme diadalútját most már nem lehet feltartóztatni, hiábavaló a kisantant minden revízióellenes törekvése, MacDonald, Mussolini, Roosevelt, Borah szenátor, Churchill, Pierre Cot és még számos neves külföldi politikus megmozdulása után Benito Mussolini az ismeretes négyhatalmi terv programmpontjává teszi és ezzel a lelkek elvont vágyából a nemzetközi tárgyalások középpontjába kerül a revízió kérdése.

A mai helyzet.¹

1933 március hó 18-ika történelmi nap, mert ekkor kötötte le magát először Olaszország után Anglia is hivatalosan a revízió mellett. Azóta elmúlt közel két hónap, a diplomáciai harc még teljes erővel folyik és nem tudhatjuk, hogy mi lesz a közvetlen eredménye. Természetes, hogy Franciaország és még sokkal inkább a Kisantant erejének minden megfeszítésével védi azt, amit érdekének tart. Benes legutóbbi nyilatkozata azonban már önmagában is mutatja azt, hogy a revízió lehetőségével neki is számolnia kell és bármennyire teljesíthetetlen feltételeket szab, ezt mégis csak nagy haladásnak kell tekintenünk, hiszen azt bizonyítja, hogy ma már ő is szükségesnek tartja a revíziót alku tárgyává tenni. Aki alkuszik, azzal lehet beszélni és Benes feltételei ez idő szerint csak azért oly kemények, mert miként a román politikusok, úgy ő sem meri közvéleményével szemben vállalni a felelősséget, hogy olcsón adja az 1919-ben olyan könnyen szerzett zsák-

¹ Lezárattott 1933 május 3-án.

mányt. Az utóbbi hetekben a magyar revizionista közvélemény egyrésztében is megütött sötéten látó hang nézetem szerint nem indokolt, mert magától értetődik, hogy hónapoknak, talán egy-két évnek is el kell telnie, amíg a római találkozó nagy politikai értékeit készpénzben le fogják számítolni.

A revízió elvi alapjai.

Amint a mai helyzet vázlatából láthatjuk, könnyen bekövetkezhet az az idő, amikor meg kell jelölnünk revíziós törekvéseink céljait és elvi alapon indokolnunk is kell. Nézzük meg tehát milyen elvi indokolással tudjuk igényeinket alátámasztani» A legfőbbek ezek közül: *L A történelmi jog elve*, 2, *A nemzetiségi elv*, 5. *A népek önrendelkezési jogának elve*, 4. *A gazdasági elv*.

Első a történelmi, vagy legitimitási elv, mely szerint azon az alapon követeljük vissza a tőlünk elszakított területeket, hogy azokhoz történelmi jogunk van, mert a trianoni békeszerződés előtt jogosan hozzánk tartoztak. A magyar társadalomban elég sokan vannak, akik erre alapítják revíziós követelésüket. A történelmi elv alapján Európának majdnem minden állama követelhetne egész távoli területeket, például a törökök Budát, mi Morvaországot, a svédek Észtországot, Ausztria Belgiumot követelhetné, tehát ez az indok — noha kétségtelenül bizonyítja igazságunkat, — önmagában gyenge és vitatható és ezért erősebb érvekkel kell alátámasztanunk.

Ilyen sokkal súlyosabb érv a második, a nemzetiségi elv. Az entente ezt hirdette a háború alatt és erre hivatkozott az utódállamok megalakításánál, illetve megnagyobbításánál. A nemzetiségi elvet Mancini hirdette először a torinói egyetemen tartott székfoglaló előadásában 1851-ben, olyan időkben, amikor Piemonte 1849-i veresége után távolabb látszott állani az Unita Itáliától, mint bármikor. Legtökéletesebb formában talán Bluntschli, a kiváló svájci nemzetközi jogász fogalmazta meg: „Minden nemzet egy állam — minden állam egy nemzet.“ Ez azt jelenti, hogy a tökéletes állam határainak

addig kell elnyúlniok, ameddig az azt alkotó nemzet határai terjednek, mely határok között nemzeti államot kell alkotnia. A nemzetiségi elv magyarázatánál azonban abba a nehézségbe ütközünk, hogy a nemzet fogalma szinte országoként különbözik és a tudomány sem állapodott meg egységes fogalomban. Mancini idejében és végig a XIX. századon tárgyi ismertető jelekben keresték a nemzet lényegét, a közös fajban, leszármazásban, földrajzi együttélésben, szokásokban, vallásban, nyelvben, kultúrában stb. A modern tudomány, különösen a magyar és francia felfogás eljutott annak tagadásáig, hogy a nemzetet tárgyi ismertető jelek alapján meg lehet határozni és szinte egyértelműleg azt vallja, hogy a nemzetet csak alanyi ismérvek útján lehet meghatározni és az ember ahhoz a nemzetiséghez tartozik, amelyhez tartozónak öntudatosan vallja magát. Ilyen értelemben tehát a magyar nemzet tagjai azok, akik öntudatosan magyaroknak jelentik ki magukat, tekintet nélkül arra, hogy finn-ugor, indogermán, vagy egyéb fajtákhoz tartoznak; katolikus, protestáns, vagy egyéb vallásúak; magyar, tót, ruthén, német, román, bunyevác, vagy vend anyanyelvűek-e. A nemzethez való tartozás tehát a lélekben lakozik és megállapítani egyedül a tárgyilagosság és titkosság minden feltételével felruházott népszavazás segítségével lehet. Igen helyesen mondja Renan, hogy: a nemzet egy állandóan folyó népszavazás. A felsősziléziai, nyugat- és keletporoszországi, karinthiai, mindenek fölött pedig a soproni népszavazás bebizonyította azt, hogy a nemzet nem azonos a fajjal, vagy nyelvvel, mert ha a lényege a nyelv volna, úgy a soproni németek, a karinthiai szlovének, a felsősziléziai lengyelek, a kasubok és mazurok nem úgy szavaztak volna, ahogy szavaztak. A nemzetiségi elvnek félreértése tehát, ha azt úgy magyarázzák, hogy a jó nemzeti határok egybeesnek a nyelvhatárral. Vitathatatlanul bizonyítja ezt az írek és horvátok példája, akiket sem elméletben, sem gyakorlatban még a legelfogultabb szemlélő sem azonosíthat az uralkodó angol, illetve szerb nemzettel, dacára a nyelv azonosságának, illetve az íreknél a nagy többség angolnyelvű-

ségének. Ebbe a tévedésbe Rothermere lord is beleesett, legalább is abban az időben, amikor érdekünkben megkezdte azt a tevékenységet, amelyért mindnyájan annyira hálásak vagyunk. Ha ugyanis így fognók fel a nemzetiségi elvet, akkor az azt jelentené, hogy azok a tótok, ruthének, németek, vendek és bunyevácok, akiket minden szívdobbanásuk és idegszáluk idehúz, nem térhetnének vissza soha többé a magyar állam kötelékébe.

Következő a népek önrendelkezési jogának elve, melynek gyökerei a francia forradalomig nyúlnak vissza, de amelyet a világháború alatt Wilson és az orosz forradalom vetett erősen felszínre. Igen közel áll a nemzetiségi elvhez, lényege az, hogy mint már I. Sándor cár mondotta a bécsi kongresszuson: „Nem szabad a nemzeteket nyájak módjára az egyik országból a másikba áthajtani!” azaz a nemzetek a maguk Összességében nemcsak állam- és kormányformájukat választhatják meg, hanem azt az államot is, amelynek polgárai kívánnak lenni. így fogalmazva meg a két elvet a kettő között Flachbarth Ernő megállapítása szerint a legfőbb különbség az, hogy a nemzetiségi elv inkább a nemzethez tartozó egyes egyéneket nézi, tehát individualista; a népek önrendelkezési jogának elve pedig a népek összességét tekinti, azaz kollektivistista. Miként azonban az egyesek nemzetiségéhez való tartozását végeredményben csak népszavazás útján lehet megállapítani, úgy a nemzeteknek, illetőleg nemzetrészeknek, kisebbségeknek az az akarata, hogy mely államhoz kívánnak csatlakozni, kizárólag népszavazás útján dönthető el.

Minden elméletnél erősebb azonban a gyakorlat. A legutóbbi 15 esztendő története megmutatta azt, hogy minden határmegállapítás, amely nincsen tekintettel az érdekelt lakosság gazdasági érdekeire, helyrehozhatatlan károkat okoz, szörnyű nyomorúságot és gondokat zúdít nemcsak a közvetlenül érdekelt nemzetekre, hanem az egész emberiségre is. A Paris környéki békék legnagyobb bűne éppen az, hogy olyan emberek rajzolták meg egy tollvonással a határokat, akiknek fogalmuk sem volt a gazdasági viszonyokról, a föld-

rajzi helyzetről és a közlekedési szükségletekről. *Ha mi a trianoni szerződés revízióját követeljük, úgy azt nemcsak nemzeti okokból tesszük, hanem még inkább azért, mert megvagyunk győződve arról, hogy a revízió rajtunk kívül azoknak a népeknek jóllétét is szolgálná, akiket hozzánk visszacsatolnának.* Revíziós céljainkat nyugodtan tehetjük az emberiség mérlegére. Az egész emberiségnek, beleértve szomszédainkat is, csak hasznára fog válni az, ha olyan határok között szolgálhatjuk Európa szebb jövőjét, amelyek visszaadják nekünk azokat az erdőket, bányákat, gyárat és hegyeket, amelyek nekünk mai megcsonkítottságunkban égetően hiányoznak és amelyeket ők, mint *ezt* az elmúlt 15 esztendő megmutatta, nemhogy Európa gazdasági újjáépítésének érdekében, de még saját népük javára sem tudtak hasznosítani.

Mindezeket az elveket a mi helyzetünkre alkalmazva leghelyesebbnek találjuk azt a megoldást, amely egyfelől a nemzetiségi elvet és a népek önrendelkezési jogát, másfelől a gazdasági célszerűség szempontjait összekapcsolva állapítja meg új határainkat és adja meg nekünk a lehetőséget, hogy területi igényeinken túlmenő revíziós céljainkat az emberiség javára megvalósíthassuk.

A revízió célja.

Mi tehát ez a cél? Nincs becsületes magyar ember, akinek lelki szemei előtt ne a háború előtti, a társországok nélküli történelmi Magyarország állana a revízió céljaként

Ez azonban kevés, mert kizárólag területileg állapítja meg törekvéseink kitűzött célját és nem jelöli meg azt az utat, amelyre Magyarország történelmi határainak visszaszerzése után lépni akarunk. *Elszakított területeinknek visszaszerzése számunkra nem lehet végső cél, hanem csak eszköz arra, hogy az ezen a területen élő minden egyes embernek nemzeti-ségi, vallási és osztálykülönbség nélkül biztosítsuk az emberileg elérhető legteljesebb boldogulást.* Nem lehet a terület egyszerű visszaszerzése a végső cél azért sem, mert Magyarország csak területének visszaszerzése, saját népeinek szabaddá,

gazdaggá és boldoggá tétele után kezdheti meg a további céljaiért való küzdelmet: a környező elnyomott népek, például a bukovinai csángók és a horvátok felszabadításáért való békés küzdelmet és csak azután töltheti be igazi hivatását: *Középeurópa egyensúlyának fenntartását, mint szabad, erős és öncélú állam gátat vetve a germán és a szláv előretöréseknek egyaránt.*

A magyar revízió célja tehát az, hogy Magyarország történelmi határai között, népeinek megadva a politikai szabadság, a gazdasági jólét, az egyéni és a kulturális fejlődés minden lehetőségét; a Duna-medencében betölthesse történelmi hivatását: Középeurópa egyensúlyának fenntartását a béke érdekében.

De ennek a célnak lerögzítése mellett is tudatában vagyunk annak, hogy kormányunknak esetleg engedményeket kell majd tennie, hogy a maga részéről is hozzájáruljon annak a tartós békének megeremtéséhez, melyet egész Európa annyira óhajt. Ám adják nekünk vissza azokat a területeket, amelyeket olyan emberek laknak, akikről szomszédaink sem mondhatják azt, hogy nem magyarok, azaz akiknek visszacsatolása mindjárt az első szempillantásra összevág a nemzeti-ségi elvvel és a népek önrendelkezési jogával. Amikor Poincaré 1918 novemberében bevonult Strassburgba, az ujjongó embertömegre mutatva, így szólt: „Le plebiscite est fait“, a népszavazás megtörtént, pedig Strassburg és Elzász lakosai anyanyelvük szerint nem is franciák, hanem németek. Mennyivel inkább mondhatjuk mi, hogy Erdély magyarjai és a széke-lyek, a csallóközi magyarok és felvidéki, valamint délvidéki véreink népszavazás nélkül is ezerszer bebizonyították azt, hogy egyetlen vágyuk a magyar haza kebelébe való visszatérés. Előadóink, kik erre a legilletékesebbek, hiszen egyrésztük éppen a szóbanforgó nemzetiségek öntudatos tagja, állapították meg és erősítették meg ezzel abbéli meggyőződésünket, hogy nemcsak a hű szepesi, hanem általában a felvidéki és bácskai németek, az erdélyi szászok egy része, a vendek és bunyevácok, a tótok nagyobb része és a ruthének is vissza akarnak térni hozzánk. És szükség esetén, amint 1920-ban

azt a magyar béke delegáció már felajánlotta, nyugodtan tennők meg őket bírának annak a kérdésnek eldöntésére, hogy hol éltek jobban; a gazdasági jóllétüket biztosító és felvirágoztató Magyarországon, vagy pedig mostani uraik alatt, akiknek másfél évtizedes uralma romba döntötte mindazt, ami századokon át közösen építettünk. Bethlen István gróf egy emlékezetes nyilatkozatában, amely 1930. őszén a Newyork Timesben jelent meg, azt ajánlotta, hogy a magyar nyelvterületet népszavazás nélkül csatolják vissza Magyarországhoz, a többi elszakított területen pedig kérdezzék meg a lakosságot, hogy hozzánk, vagy jelenlegi uraikhoz kívánnak-e tartozni. Valóban ez a megoldás felel meg legjobban egyfelől a nemzetiségi elvnek és a népek önrendelkezési jogának, másfelől a közös gazdasági érdekeknek, amelyek egy népszavazásnál talán még az előbbieknél is nagyobb szerepet fognak játszani. És ha a gazdasági érdek mellett élni fog ezeknek a népeknek a lelkében az a tudat, hogy a fenti célkitűzéseink értelmében elveszített területeinket azért kívánjuk vissza, hogy minden ottlakó népet faji, vallási és osztálykülönbség nélkül boldoggá tegyünk, úgy egy igazságosan végrehajtott népszavazás eredménye nem lehet kétséges.

A revízió céljának megjelölése mellett hangsúlyozottan ki kívánok emelni egy nemleges célt is. *Se a magyar kormányzat, se a társadalom soha olyan revízióba nem mehet bele, amely úgy állapítaná meg új határainkat, hogy mögötte a végső és biztos pusztulásnak kitett, elhagyott magyarok maradjanak,*

A revízió teendői.

A revízió céljainak meghatározása után meg kell találnunk azt az utat, amely céljainkhoz elvezet. Azt, hogy ez az út időben meddig tart, senki meg nem mondhatja, de bizonyos, hogy munkában és elvégzendő feladatokban még nagyon nehéz és hosszú.

Ezek a feladatok egyéniek, társadalmiak és államiak, néha pedig ilyenformán szét sem választhatók, hanem meg-

valósításukon az arra való egyéneknek, a megszervezett társadalomnak és az államhatalomnak közösen kell fáradoznia.

Egyéni feladatok.

Az egyéni feladatokat hivatása, képességei és hajlamai szerint mindenki maga érzi a legjobban, én itt csak egy pár általános teendőre akarok rámutatni.

Elsőrangú fontosságú a személyes összeköttetések fenntartása, rokoni, baráti, üzleti és minden egyéb elképzelhető kapcsolat kiépítése az elszakított területek magyarságával és nemzetiségeivel egyaránt. Külön kiemelem, hogy az ottani szellemi étellel a legszorosabb kapcsolatot kell tartanunk, mert *a politikai határokat, amelyek ma szétválasztanak, le lehet dönteni, de ha lélekben elválnak és idegenek leszünk az elszakított területek lakosságának, ez végzetes és helyrehozhatatlan lenne.*

Igyekezzék mindenki minél tüzetesebben megismerni minden téren az ottani viszonyokat, megtanulni a nemzetiségek nyelvét, mert erre már a revízió elérése, de még inkább az azután kezdődő munka érdekében feltétlenül szükség van.

Amennyire körülményei megengedik, minden egyének kötelessége ma résztvenni és támogatni azoknak a társadalmi szervezeteknek munkáját, amelyek a revízióért dolgoznak.

Sajnos, ma még nem lehet megjelölni azt az egyetlen szervet, amelyet mindnyájunknak támogatni kell. És ezzel elérkeztem a társadalmi teendők legsürgősebb és legfontosabb elvégzendőjéhez: a magyar társadalom ésszerű megszervezéséhez a revízió érdekében.

A társadalom megszervezése.

Lehetetlen dolog az, hogy az elszakított területekért folyó harc négy frontján a küzdelem külön utakon járjon és azt külön szervezetek irányítsák. Ugyanazt jelenti ez, mintha a nagy háború alatt az orosz front vezetői nem tudták

volna azt, hogy mi történik az olasz fronton és viszont. Így történhet meg például az, hogy míg egyes magyar társadalmi körök a macedónok forradalmi szervezetével tartanak fenn összeköttetést, addig más magyar szövetségek a békés irányzatú bolgár nemzeti szervezetekkel működnek együtt s ezzel lerontják egymás eredményeit és esetleg bizalmatlanságot keltenek az egymással éles harcban álló mindkét szervezetben. *A jövőbeni sikeresebb munkának elengedhetetlen előfeltétele az, hogy minden ilyen irányú tevékenység egységes irányítás alá kerüljön.* Legyen az egy ember, ha kitermel egy ilyent a magyar társadalom, vagy pedig egy *vezérkar*, de a mai lehetetlen és káros állapotoknak meg kell szűnnie. A kormány nemzeti munkatervének egyik legfontosabb pontjában is benne foglaltatik ez a törekvés és megvalósítása nem késhet már soká, mert minden elmulasztott perc helyrehozhatatlan károkat okozhat. (Félreértések elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy itt sem a TESZ-re, sem más meglévő szervre nem gondolok.)

Ennek a szervnek kell azután kezébe venni a jelenlegi szervezetek központi irányítását, vezetni az ésszerű munka megosztást és a szükséges munka rendszeres, következetes és tervszerű továbbépítését. *A mai rendszer mellett minden munkának, minden áldozatnak legalább 50% elvész, ezt az állapotot tehát feltétlenül meg kell szüntetni,*

A létesítendő központi szerv egyik legelső feladata a közép-európai nemzeti emigrációk megszervezése.

A közép-európai nemzeti emigrációk megszervezése.

A trianoni békeszerződés revíziója elsősorban a magyar-ságnak és a vele történelmileg és politikailag egybeforrott népeknek érdeke, de természetesen kihat azokra a népekre is és párhuzamosan halad azoknak a népeknek törekvéseivel is, amelyek a Dunamedence mai államrendszereivel elégedetlenek. Mindnyájan tudjuk azt, hogy Cseh-Szlovákiában nemcsak a magyarok, zipserek, tótok és ruthének, de a szudétánémetek,

Romániában a magyarokon és a németeken kívül a bukoviniai ukránok, besszarábiai oroszok, a dobrudzsai bolgárok, Jugoszláviában pedig a magyarokon, svábokon, bunyevácokon és vendeken kívül a horvátok, macedónok, cernagorcok, albánok stb. is a legnagyobb mértékben elégedetlenek a mai államjogi helyzettel. Ezeknek a népeknek legfőbb vezetői közül nem egy önként vállalta a száműzetés keserveit, hogy a külföldön annál eredményesebb munkát fejthessen ki népe érdekében. Kézenfekvő tehát az a gondolat, hogy magyar nemzetiségű sorstársaik kezét fogjanak és együtt működjenek velük. Sajnos, hogy az együttműködésnek ez a vágya inkább csak a lelkekben él, vagy legfeljebb egyes egyének magánérintkezésében merül ki, de szervezeten kiépített együttműködésre eddig nem került sor. Pedig emlékezzünk vissza arra, hogy a francia politika segítségével már 1912-ben megalakult Painlevé védnöksége alatt és a litván Gábrys vezetésével az úgynevezett elnyomott népek kongresszusa és egy nemzetiségi iroda Lausanneban, amely azután a hamarosan bekövetkezett világháborúban hatalmas eszköznek bizonyult a francia diplomácia kezében. Méltóztassanak elképzelni mit jelentene az, ha lenne ma egy ilyen Középeurópa összes elnyomott népeinek nemzeti emigrációból alakult hatalmas szervezet, amely felemelhetné szavát és mozgósíthatná minden eszközét a revízió érdekében. De még most sem késő és úgy mi, mint a többi elnyomott nemzetek föl sem becsülhető hasznát látnák egy ilyen megalakuló nemzetiségi emigrációs szervezetnek.

Sajtófeladatok.

További fontos feladat a magyar sajtónak a revízió szolgálatába állítása. A magyar sajtó, egy-két lapunk kivételével, melyek vagy üzleti érdekből, vagy nemzetközi alapon minden nemzeti törekvésünktől távolállva nem törődnek a revízióval, idejekorán felismerte a revízió nagy nemzeti jelentőségét és határozottan állást foglalt mellette. Ezt fenntartás nélkül elismerve, még sem hunyhatunk szemet azelőtt, hogy a

magyar sajtó nem tudja teljes mértékben kihasználni azokat a lehetőségeket, amelyek nap-nap mellett kínálóznak. Mi erdélyiek, de a felvidéki és a délvidéki magyarok is számtalanszor felpanaszolták azt, hogy a Csonkaország közvéleménye nincs kellőképpen tájékoztatva az elszakított területek közállapotairól és a magyar kisebbségek helyzetéről. A lapok egyrésze nagyon keveset foglalkozik ezekkel a kérdésekkel és míg például a katolikus lapok a mexikói katolikus, a baloldali lapok a németországi zsidóüldözésekkel hosszú hasábocon át állandóan foglalkoznak, addig a tőlünk elszakított területek magyarságának eseményeiről csak nagyritkán hoznak egy néhány sort. A sajtónak egy másik része szeretettel és rokonszenvvel foglalkozik az utódállamokbeli magyarság helyzetével, azonban gyakran túllőnek a célon, mert nem ismerik a viszonyokat és nem áll rendelkezésükre olyan hírszolgálat, amely az igazat és csakis az igazat mondaná. Pedig higyjék el, hogy nekünk a szintizta igazság a legerősebb fegyverünk, mert az önmagáért beszél. Higyjék el azt is, hogy az utódállamok viszonyainak kimerítő és tárgyilagos ismertetése a legnagyobb bizonyágtétel a mi igazságunk mellett, hiszen ezekben az államokban hétről-hétre olyan események történnek, amelyek a napnál fényesebben mutatják azt, hogy a trianoni határokon túl a politikai, társadalmi és gazdasági viszonyok napról-napra rosszabbodnak és a végromlás felé visznek. Ezeknek az eseményeknek ismerete nemcsak a mi hitünket erősítené meg a közeli revízióban és nemcsak arra szolgálna, hogy a budapesti külföldi laptudósítóknak és egyéb sajtónkat állandóan figyelő szemeknek nyújtson hatalmas anyagot, hanem az illető lapokra is előnnyel járna, mert itt sok százezer megszállott területi magyar él, akit szülőföldjének minden mozzanata érdekel. A belpolitikai megértést is csak szolgálná az, ha közvéleményünk azt látja, hogy odaát sokkal nagyobbak a politikai és gazdasági bajok, mint minálunk. Mindenképen szükség van tehát egy olyan magyar sajtószervre, amely az utódállamok fontosabb személyeinek, közállapotainak, sajtóviszonyainak és hivatalos nyelv-

nek tökéletes ismeretében a magyar lapokat megfelelő anyaggal látja eh Nem fordulhatna akkor elő az, hogy például a Pozsonyban cseh pénzen cseh szolgálatban meginduló Magyar Újság megjelenését a magyar sajtó egyes tagjai rokonszenvesen fogadják és örömmel üdvözöljék. Kezdeményező lépések ebben a tekintetben éppen részünkről ismételten történtek, de sajnos nem vezettek eredményre, bár indoklásukat általánosan elismerték. Meg kell jegyezni, hogy egy ilyen könyomatosnak nyugateurópai nyelveken való megjelentetése is feltétlenül szükséges, még pedig oly magas színvonalú, komoly és tárgyilagos formában, hogy az utódállamokra vonatkozó kérdésekben föltétlenül azzá a szervvé nőhesse ki magát, melynek véleménye fenntartás nélkül hitelesnek elfogadható és megtámadhatatlan lesz.

Kisebbségi tudományos intézet.

A sajtószerv mellett feltétlenül szükség van egy kisebbségi tudományos intézetre. Azt mondhatná valaki, hogy ezekre a szervekre nincs már ma szükség, mert hamarabb be fog következni a revízió, semmint ezeknek az intézményeknek működése eredményeket hozhatna. Ha a revízió holnap bekövetkezik, ezekre akkor is szükség van, mert *nekünk elvesztett területeinket nemcsak vissza kell szerezni, hanem az ott lakó népek viszonyainak és törekvéseinek teljesebb ismeretében kell kormányoznunk a jövőben, mint azelőtt, és meg is kell tartanunk népünk boldogulása érdekében.* Ismeretes, hogy a lengyelek, bár nemzeti törekvéseik csaknem 100%-ig ki vannak elégítve, Varsóban kisebbségi intézetet létesítettek, amely igen értékes munkát fejt ki a külföldön élő lengyel és a belföldön élő egyéb kisebbségek helyzetének tanulmányozása terén. Nekünk ma életérdekünk, hogy az elszakított magyarság helyzetéről a tudomány rostáján átszűrt tárgyilagos képet kapjunk, de jövőnk szempontjából sem közömbös az, hogy úgymint Jancsó Benedek ismerte a román népet, tudományt és irodalmat, közülünk is mentől több teljesen kiképzett szakember hatoljon be Nagymagyarország nemzetiségi kérdésének mély-

ségeibe. Lengyelország szétszakítása után a lengyel emigráció Rapperswyl svájci faluban nemzeti könyvtárt alapított a lengyel nemzet részére, ezt állandóan gyarapították és amikor 1918-ban Lengyelország föltámadt halottaiból, készen volt az újjászületett nemzet nagy tudományos könyvtára. *Nekünk pedig 1918 óta nincs nemzeti könyvtárunk, mert egyetlen egy magyar könyvtár sem szerezte be az elszakított területi irodalmat és ezt a hiányt pótolni ma talán már lehetetlen.* Jusson eszünkbe ez a példa és gondoljunk arra, hogy a velünk és körülöttünk élő népek életviszonyainak ismerete nemcsak mostani revíziós politikánknak pótolhatatlan segédeszköze, hanem biztos záloga annak is, hogy a revízió után olyan politikát fogunk folytatni, amely a Nagymagyarország területén lakó népek közös érdekeinek a legjobban megfelel.

A mondottakból szinte önként folyik egy ilyen tudományos intézet munkaterve. *Feladata lenne elsősorban az anyag központi gyűjtése, nevezetesen mentől tökéletesebb könyvtár, levéltár, térkép- és újsággyűjtemény létesítése az idevonatkozó anyagból* Távoll állok tőlem, hogy például a Statisztikai Társaság Államtudományi Intézetének anyaggyűjtését gáncsoljam, mert tudom, hogy ez az intézmény a rendelkezésére álló csekély eszközök segítségével; vezetőinek és tisztviselőinek hangya-szorgalmú, önfeláldozói munkájával minden lehetőt megtett ezen a téren, de úgy gondolom, hogy ezt az intézetet ki kellene egészíteni azokkal a nehezen hozzáférhető gyűjteményekkel, amelyek egyes társadalmi egyesületek keretében léteznek. Tökéletes kisebbségi tudományos intézet csak az lehet, amely munkatársainak és a külső érdeklődőknek lehetőleg mindazt nyújtja, amire szükségük van.

A második feladat a gyűjtemények anyagának feldolgozása, mert mit ér az, ha évről-évre megvesszük a szakbavágó könyvek összességét, hónapról-hónapra beszerezzük a tudományos folyóiratokat és napról-napra figyelemmel kíséjük a vonatkozó napisajtót is, ha így szerzett tudományunk fénye csak önmagunknak világít és senki másnak, és a felbecsülhetetlen értékű, évek hosszú során felgyülemlett anyag vastag por-

réteg alatt a csendes enyészetnek van kitéve. Véleményem szerint az első teendő az, hogy az Államtudományi Intézet, mint mag körül kialakítandó kisebbségi intézet minél előbb megindítson egy folyóiratot, amely a legteljesebb tudományos tárgyilagossággal, de a magyar szempontoknak megfelelően közölje a hazai és külföldi nyilvánossággal a szorgalmas munka eredményeit. Egészen furcsa dolog az, hogy bár Európának talán egyetlen nemzetét sem érinti oly közelről a kisebbségi kérdés, mint minket magyarokat, akiknek nemzet-törzsétől népállományának egyharmadát elszakították, az elmúlt évtized alatt a Csonkahazában egyetlen-egy kisebbségi tudományos lapot sem tudtunk kitermelni és az egész magyar nemzetnek is csak egy ilyen lapja van Lúgoson, a kiváló Jakabffy Elemér szerkesztésében megjelenő Magyar Kisebbség, amelyen azonban nagyon is meglátszik az, hogy olyan politikai és anyagi béklyókba van verve, amelyek kifejlődését akadályozzák. A németek Nation und Staatja, a lengyelek Les questions minoritairesje a lengyelországi kisebbségek Natioja és a csehek Národnosti Obzorja mellett mi ezen a téren teljesen eltörpülünk és így ha egy külföldi tudós vagy politikus tájékozódni akar az utódállamokbeli magyarok, vagy a csonkahazai nemzetiségek helyzetéről, a külföldi könyvtárakban ezekhez a lapokhoz lesz kénytelen nyúlni, mert eltekintve a Magyar Kisebbség vékonyka testvérlapjától, a Glasul Minoritatilortól, semmiféle magyar eredetű forrás nem áll rendelkezésére. És elképzelhetjük, hogy milyen tájékoztatást kap ezekből a lapokból.

Amilyen szükség van egy kisebbségi tudományos folyóiratra, épúgy elengedhetetlen egy könyvsorozat is, amely a külföldi tudományos és politikai közvéleményt rendszeresen tájékoztatja a kisebbségi kérdés magyar vonatkozásairól és szükség esetén lesújt azokra az érvekre, amelyekkel az ellenséges propaganda a maga állítólagos igazságát és a mi állítólagos hibáinkat tudományos mezben vitatja. Hogy ezt a feladatkört a háború előtt elhanyagoltuk és tétlenül néztük, hogy a külföld Scotus Viator, a Buxton-testvérek, Wickham Steed, Ernest

Denis, Popovici, vagy legjobb esetben *Jászi* Oszkár szemüvegén át nézze a magyarországi nemzetiségi kérdést és ha valamit tettünk, az nem állott megfelelő tudományos színvonalon, úgy ennek egyszer már eléggé megadtuk az árát és vétkes mulasztást követnénk el önmagunkkal és nemzetünkkel szemben, ha jövőben többet és jobbat nem akarnánk nyújtani.

Az, hogy egy ilyen tudományos intézet megfelelő és kimerítő tájékoztatást nyújtson, úgy a hazai hivatalos szervezeteknek, kutatóknak és a sajtónak, mint a külföldi érdeklődőknek és kiadványai útján és más módokon rendszeres összeköttetést tartson fenn a külföld hasonló természetű intézményeivel, magától értetődő dolog. Az összeköttetés fenntartása és a külföldön ismert és becsült név szerzése által egy ilyen intézmény könnyen el tudná érni azt, hogy munkatársait külföldi előadásokra meghívják és ezzel ismét bebizonyítaná azt, hogy a legjobb propaganda nem mindig az amelyik drága, mert ez pénzbe sem kerülne, sőt anyagi eredményeket is hozhatna.

További nem kevésbé fontos feladata az intézetnek fiatal szakemberek nevelése, a kérdéssel foglalkozó külső munkatársaknak szoros munkaközösségbe való bevonása és ezzel a munkának rendszeressé tétele, valamint a hazai közvéleménynek, főleg az érdeklődő társadalomnak a szó és a toll minden fegyverével való felvilágosítása. Hogy erre milyen szükség van, azt mutatja az, hogy nemcsak a művelt középosztály, hanem olyanok is, kiknek hivatásukból kifolyólag kötelességük lenne a vonatkozó kérdésekkel teljesen tisztában lenni, vezető politikusok, egyetemi tanárok, közgazdasági és állami életünk legfőbb vezetői közül is árulnak el néha egyesek oly megdöbbentő tájékoztatlanságot ezen a téren, amely az ő helyzetükben nemcsak könnyelműségnek, hanem szinte vétkesnek nevezhető.

A kisebbségi intézet feladatairól, hivatásáról és működésének várható eredményeiről még sokat lehetne beszélni, de ez túlnőne mai előadásom keretein. Ezért csak annak meg-

állapítására szorítkozom, hogy egy ilyen intézet létesítésének előfeltétele nálunk minden vonatkozásban 100%-ig megvan. Megvan elsősorban anyagilag, mert *hiszem és vallom, hogy a ma különböző helyeken, szervezetlenül és szétszórtan folyó ilyen irányú munkának egységesítése esetén az ilyen célokra most is kiadott összegek nemcsak, hogy bőségesen elegendnek bizonyulnának, hanem vagy megtakarításokat lehetne elérni, vagy ugyanannyi pénzzel, mint amennyit ma ilyen célokra költünk, sokszorosan nagyobb eredményt lehetne elérni.*

Megvannak az elsőrangú, nagyszerűen képzett munkakerők, elsőrangú szaktudósok, kik ma is dolgoznak önzetlenül, de egységes terv nélkül és korlátozott lehetőségekkel» Ezt másutt is, de egyesületünkben is bebizonyította ebből a tárgykörből tartott száz előadásunk száz előadója»

Megvan az érdeklődés a magyar társadalomnak egyelőre kisebb, de annál kitartóbb részében, hisz' például előadásaink hallgatóinak száma összesítve több ezerre rúgott. De a magyar társadalom még anyagi áldozatokra is hajlandó, hiszen ilyen irányú kiadványainkat több mint 10.000 példányban vásárolták meg a mai napig, rövid kétesztendős könyvkiadói tevékenységünk alatt.

A cseh kisebbségi intézet igazgatója, Auerhan dr», folyóiratukban őszintén bevallja, hogy intézetük megszervezésénél Asztalos Miklósnak az Új Magyar Föld című műben megjelent tanulmányát vették alapul. Pénz, munkaerő, tehetség és érdeklődés nem hiányzik itt, csak a szervező kéz, a központi irányítás, amely a meglévő, de szétforgácsolt erőket egyesítené. Én ma a jövő útjait szeretném megrajzolni, tehát nem feladatom a bíráló. De annyira érezzük a magyar kisebbségi intézet hiányát és szükségességét, annyira tudjuk, hogy felállításának elmulasztása napról-napra helyrehozhatatlan károkat okoz, hogy talán nincs már messze az az idő, amikor az intézet felállításának érdekében nemcsak bírálni, hanem végszükség esetén ezen túlmenő súlyosabb eszközöket igénybe venni is kényszerítve leszünk.

Külföldi magyarok és barátaink.

A kisebbségi intézettel és a felállítandó sajtószervelet szoros együttműködésben kell a központ irányítása alatt dolgozni a külföldi magyarok szervezetének és a külföldi barátainkat nyilvántartó központnak. A Magyarok Világkongresszusa Állandó Szervezeti Irodájának szép munkáját az eddiginél sokkal szélesebb körre kell kiterjeszteni és szervezettebben be kell állítani a revízió szolgálatába. Külföldi barátainkat pedig, kiket ma egyesületek és egyének teljesen rendszertelenül tartanak nyilván, a revízió munkáját irányító központnak kell egységesen nyilvántartani, állandóan tájékoztatni és tevékenységüket a revízió érdekében hasznosítani.

Állami feladatok.

Súlyos és fontos feladatok várnak közoktatásunkra *és közművelődési politikánkra is. Iskoláinknak tudásban és erkölcsi erőben egyaránt gazdag, harcosságot kell nevelni a revízió szolgálatára. Ennek érdekében sokkal bővebben kell foglalkozni az elszakított területek és általában az utódállamok népeivel, történelmével, területével, mai társadalmával, állami berendezkedésével, gazdasági helyzetével és különösen nyelveivel. A nemzetiségi és kisebbségi kérdések szakembereit már a középiskolákban ki kell szemelni és meg kell kezdeni nevelni, hogy a kiválasztásra nagyobb lehetőség nyíljon és továbbképzésük meg legyen alapozva. A magyar tanároknak rá kell ébredni arra, hogy ma nem elég az, ha ők ismereteket nyújtanak és emellett az életre nevelnek, hanem rájuk vár az a feladat, hogy a magyar revízió harcosait minden téren elsőrangú erőkké képezzék ki. Vonatkozik ez nemcsak az iskolákra, hanem az iskolán kívüli népművelésre, a cserkész- és a leventemozgalomra is.

Közművelődési politikánknak feladata általában magas színvonalra emelni, vonzó erejűvé tenni és az elszakított területekre kisugározni a magyar szellemi élet minden megnyilvánulását és közvetíteni az ottani szellemi élet ered-

menyeit a csonka *hazába*. Ennek érdekében, ha szükséges, nemzetközi nyomással is ki kell verekedni a könyvek, folyóiratok, újságok, színdarabok és filmek szabad ki- és bevitelét. Tanulócserét is kell létesíteni az utódállamokkal. Sokkal fontosabb, hogy Prágában, Bukarestben, Belgrádban és Zágrábban tanuljanak magyarországi ifjak, minthogy nyugat-európai városokban.

Idegenforgalmi munkánkat is szorosabban be kell kapcsolni a revízió szolgálatába. Ezen a téren is sok még a tenni-való, ezeknek bővebb kifejtése azonban már messze vezetne. Külügyi szolgálatunk, terén is csak annyit állapítok meg örömmel, hogy megindult az a tisztulási folyamat, amely kiküszöböli azokat az egyéneket, akik ahelyett, hogy hivatásuknak megfelelően előbbrevitték volna, inkább hátráltatták a revízió ügyét.

De foglalkoznom kell az állami feladatok közül a belpolitikaiakkal.

Belpolitikai feladatok.

Belpolitikai téren is sok mindennel elő lehet mozdítani és elő kell készíteni a revíziót. Nem tartozom azok közé, akik csak egy gyökeres belpolitikai változástól várják a revízió bekövetkeztét, vagy anélkül azt elképzelhetetlennek tartják, azt mondván, hogy ellenfeleinknek könnyű a dolga addig, amíg az egyes nálunk uralkodó bajokra rámutathatnak. Ne feledkezzünk meg arról, hogy szomszédainknál a közállapotok sokszorosan rosszabbak, mint nálunk és több vonatkozásban egyenesen züllötteknek nevezhetők, és ne feledkezzünk arról sem, hogy ellenfeleink, még ha paradicsomi állapotok is uralkodnának nálunk, akkor is telekürtölnék hazugságokkal a világot, amit különben ma is állandóan megtesznek.

Nem kétséges viszont azonban az sem, hogy a magyar reformtörekvéseknek minden eredménye csak javíthat a revízió kilátásain, mert az elszakított területen élő népek számára kívánatosabbá teszi a visszatérést és ez különösen egy népszavazás esetén rendkívül nagy súllyal eshet latba.

Nem feladatomban, hogy ebben a kérdésben a részletekbe menjek. Tény az, hogy a Magyarországhoz való visszatérés a mai állapotban is több szabadságot és kenyeret jelent elszakított testvéreinknek, mégis kívánatosnak látszik a politikai jogok kiterjesztése, noha tisztában vagyunk azzal, hogy az utódállamok látszólag demokratikusabb alkotmánya és választójoga csak a papíron, de nem a lényegben hozta meg a demokráciát, mert csendőrszuronyokra támaszkodik, megtölti a börtönöket és anyagilag a legszörnyűbb pusztításokat viszi végbe. Igen helyesen állapította meg Bonkáló professzor az előadásában, hogy ez a demokrácia nem demokrácia, hanem vulgarizmus. Egyformán áll ez Cseh-Szlovákiára és Romániára, de különösen a jugoszláv diktatúrára, ahol a demokráciának még ez a látszata sincsen meg.

A kisebbségi jogok.

Külön kell azonban ezen a helyen foglalkoznom a kisebbségi jogok kérdésével, mint a revízió szempontjából legfontosabb belpolitikai kérdéssel.

A kisebbségi jogok kérdését nekünk főleg belpolitikai kérdésnek kell felfognunk, nemcsak azért, hogy nemzeti és állami önállóságunk megőrzése érdekében elkerüljünk minden külpolitikai beavatkozást, hanem meggyőződésből is. A magyar nemzet politikai érettségének és önzetlenségének kétségbevonhatatlan tanújelét adta akkor, amikor 1848-ban a jobbágy-ságot felszabadította és ezzel az akkori nemzetet alkotó nemes-ség önként lemondott előjogairól. A jobbágyfelszabadítás, amely legnagyobb részben nemzetiségeinket juttatta kedvezőbb helyzetbe, hatalmas lökést és a 67 utáni szabadelvű korszak korlátlan lehetőséget adott nemzetiségeink nemzeti öntudatának kifejlesztésére. Nekünk ma sem szabad megvárni azt, hogy nemzetközi szerződések kényszerítő hatása alatt kelljen kisebbségeinknek több jogot adni, hanem tovább kell mennünk a nemes magyar politikai hagyományok útján és levonva az 1848-as és az azutáni lépések következményeit,

önként kell a régi Magyarország nemzetiségeinek minél teljesebb kiterjedésű jogokat biztosítani.

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy az 1918-ik esztendő minden közép- és keleteurópai nemzetiségben hatalmas mértékben kifejlesztette a nemzeti érzést és hogy régi nemzetiségeink egyrésze erős korlátozások között ugyan, de mégis csak öntudatosabb nemzeti életet él ma, mint régen, úgy ennek következményeivel számolva, arra az eredményre kell jutnunk, hogy a revízió csak lendíthet az, hogy az elszakított területek nem magyar nemzeteknek eleve biztosítókat nyújtsunk arra nézve, hogy nemzetiségük a revízió esetén nemcsak a jelenlegi kedvezményeket fogja élvezni, de nagyobb jogokat fog kapni, mint amilyeneket mai uraik nyújtanak nekik. A tótok Pittsburgban az autonómia ígérését kapták, a ruthéneknek a csehek St. Germainben nemzetközileg biztosították az önkormányzatot, de ennek ellenére nemcsak hogy ezt nem kapta meg egyik sem, de nemzeti létüket is állandó veszély fenyegeti a szláv rokonság és testvériség báránybőrbe öltözött farkasok részéről. És az erdélyi románság gyulafehérvári határozatainak számos pontját hányszor tiporta lábbal a regáti központosító kormányzat? Magyarország egy alkalommal már törvényben biztosította Ruska-Krajna autonómiáját és tót autonómisták jól tudják azt, hogy komoly magyar körök az autonómia megadására nézve legnagyobb formában igen határozott ígéretekkel tettek. *Nem akadhat hazáját szerető magyar, aki Hungária feltámasztásának és a mai állapot megmaradásának válaszfújtájához érve, ne az előbbi választaná azzal a feltétellel is, hogy azoknak a nemzeteknek, amelyek századokon át sorstársaink voltak, a nemzeti önkormányzat minden lehetőségét megadja.* Vonatkozik ez nemcsak a tótokra és ruthénekre, hanem a szerbekre, szászokra és románokra is, különösen az utóbbiakat nézetem szerint ugyanolyan jogokkal kellene egy békés revízió esetén felruházni, mint amilyenekkel Magyarország és Erdély uniója előtt az erdélyi nemzetek Erdélyben bírtak, illetőleg, ami a szerbeket illeti, legalábbis olyan vallási és egyúttal kulturális

önkormányzattal, amilyennel a görög-keleti szerbek már a XVII. század vége óta a magyar királyságban fel voltak ruházva.

Gyakran halljuk azt az érvet, hogy a revízió előmozdítása érdekében a csonkamagyarországi kisebbségeknek mentől tágabb jogokat kell biztosítani. Csonkaországi kisebbségeink, az elszakított területeikhez képest összehasonlíthatatlanul jobb helyzetben vannak ma is. A magyar földbirtokreform nemzetiségellenes célt nem szolgált, nemzetisége miatt senkitől egy talpalatnyi földet sem vettek el s a földhözjuttatás is nemzetiséghez tartozásra való tekintet nélkül történt, míg az utódállamokban végrehajtott földbirtokreformok koldusbotra juttatták nemcsak a magyar, hanem az egyéb kisebbségeket is. Csonkamagyarországon köztisztviselő épúgy lehet nemzeti-ségi származású is, sőt számarányuk lényegesen jobb a magyarokénál, míg például a csehek a tótokat, a szerbek a horvátokat, sőt a regátiak az erdélyi románokat is kiszorítják lassan a közhivatalokból, a kisebbséghez tartozó pedig álláshoz vagy egyáltalán nem, vagy csak szemszúrásként egy-egy juthat. A jogbiztonság és a bíróság előtti egyenlőség nálunk annyira megvan, hogy még nemzetiségi részről sem merült fel soha egyetlen ilyen irányú panasz, míg az elszakított területeken napirenden van a jogelkobzás és jogtiprás a kisebbségekkel szemben. Gazdasági téren kisebbségeink lényegesen jobb helyzetben vannak, mint maguk a magyarok és ezen soha, sem adózási politikával, sem más intézkedéssel a kisebbségek hátrányára a magyarság változtatni nem törekedett, míg az utódállamok az elszakított területeket gyarmatként kezelik, pénzügy-, hitel-, adó-, iparpolitikai és egyéb intézkedésekkel teljesen kifosztották és leszegényítették. Mindezek dacára a magam részéről mégis azt vallom, hogy a csonkamagyarországi nemzeti kisebbségek jogainak minden kiterjesztése a revízió ügyét csak előmozdíthatja, mert nem lehet kételkedni abban, hogy abban az esetben, ha Csonka-Magyarország mai kisebbségeinek jogait az eddigiéknél is tágabb mértékben biztosítja, ez az utódállamok nemzetiségeit,

amelyek gazdasági okokból már amúgy is felette elégedetlenek a mai állapotukkal, nemzeti érzésüktől indítva is Magyarország felé fogja vonzani. Ne feledkezzünk azonban meg arról, hogy Csonka-Magyarország mai állapotában nemcsak a jogi vélelem szerint, hanem társadalmának összetétele tekintetében is nemzeti állam, amelynek lakossága 90%-ban magyarokból áll» Megcáfолhatatlan tény az is, hogy a mai csonkamagyarországi kisebbségeknek történelmi múltjuk és így történelmi jogaik nincsenek, mert nem őslakók, hanem egytől-egyig bevándoroltak vagy telepések, kik önként jöttek magyar uralom alá és ezzel vállalták a magyar sorsot. *Érthető tehát, ha a magyar közvélemény egyrésze idegenkedik attól, hogy Csonka-Magyarország kisebbségeinek jogait kiterjessze, ha talán legteljesebb mértékben meg is van győződve arról, hogy a megint csak nemzetiségi állama váló Nagy-Magyarország nemzetiségeinek, nemcsak a saját, de a közös haza érdekében is nagyobb és elsősorban kollektívebb jogokat kell biztosítani azoknál, amelyeket 1918-ban bírtak.* Ismerve azonban a magyar közvélemény politikai érettségét, általános hazafias és revizionista érzelmeit, nem kételkedem abban, hogy az hamarosan hozzájárul majd a csonkamagyarországi kisebbségek bizonyos jogainak kiterjesztéséhez, így például az Á-típusú iskolák számbeli szaporításának biztosításához. A mi feladatunk, hogy a magyar közvéleményt meggyőzzük arról, hogy az ilyen apró-cseprő, a lényegbe nem vágó változtatások nemcsak Csonka-Magyarország kisebbségeinek állampolgári hűségét erősítik meg, nemcsak a megszállott területek nemzetiségeinek visszacsatlakozási vágyát fokozzák, hanem érdekében állanak a magyar hazának és a magyar nemzetnek is, mert csökkentik a Csonka-Magyarország polgárai között mutatkozó súrlódási felületeket, egészen eltekintve attól, hogy esetleg már a revízió bekövetkezése előtt is hasznára válhatnak az utódállamok magyar kisebbségeinek.

Propagandánk céltudatossá tétele.

Az elvégzendők megjelölése után még csak vázlatosan meg akarom jelölni azt a teret, amelyen tudósoknak, politikusoknak és sajtónak egyaránt meg kell indítani a harcot. Elsősorban a trianoni békeszerződés réseit kell kihasználni: A Millerand-féle kísérőlevél, a székelyek és szászok autonómiája, a ruthén föld autonómiája és a francia kamara Dvorcsák Győző által itt ismertetett revíziós határozata¹ mind olyan kérdések, amelyeket ismételten, újra és újra be kell vetni az európai közvéleménybe éppúgy, mint politikai követeléseink pontjai közé. Elméleti és gyakorlati szakembereknek egyaránt foglalkozni kell a népszövetségi alapegyezségokmány XIX. cikkelyének helyes értelmezésével és hatályossá tételével, a népszavazás kérdésével és az utódállamok gazdasági helyzetével, helyesebben a revízió gazdasági munkatervének kidolgozásával. És folytatni kell minden erővel a harcot az elszakított területek magyar kisebbségeiért, mert ezzel nemcsak nekik teszünk szolgálatot, hanem rossz helyzetük és sérelmeik feltárásával az egész világ közvéleménye előtt napnál fényesebben bizonyítjuk a revízió szükségességét és sürgősségét.

Befejezés.

Ezzel végére is értem mondanivalóimnak, kifejtve itt mindazt, amit a revízió érdekében elsősorban elvégzendőnek tartok. Most még csak arra a kérdésre felelek, amit bárki jogosan fölvetethet: és ha mindezeket megtesszük, közelebb jutunk-e a revízióhoz? Méltóztassanak elképzelni, mit jelentene az, ha a mai helyzetben, amikor a revízió kérdése a nemzetközi tárgyalások középpontjában áll, felkészülten állana minden szerv és minden egyén, melyet felsoroltam, a revíziós harcra. Ha egy központi erő irányítására megszólalnának a képzett egyének, a megszervezett magyar társadalom, az összes közép európai elnyomott népek tekintélyes vezetői és azok hivatalos szerve, a magyar és az általunk tájékoztatott külföldi

¹ Megjelent ugyanebben a kiadványsorozatban.

sajtó, a hazai és a külföldi tudományos közvélemény, a külföldi magyarok és külföldi barátaink megszervezett tábora, végül hazai megelegetett kisebbségeink és az elszakított területek idevagyó népe. Méltóztassanak ezt az elképzelt helyzetet összehasonlítani a maival és akkor nem kétséges az eredmény: ez az az út, amelyen járnunk kell, hogy elérhessük a revíziót. Aki az Erdélyi Férfiak Egyesületének munkáját figyelemmel kísérte, az láthatta eddig is, hogy ezen az úton jártunk, ebben a szellemben dolgoztunk. És ha példánkat követi a magyar társadalom és annak szervezetei: *nyugodt lelkiismerettel és felelősségünk teljes tudatában elmondhatjuk, hogy a magyar nemzet mindent megtett a békének revízió útján való biztosítása érdekében. Ha a revízió mindezek dacára mégsem következik be és a mai állapotban tarthatatlan helyzet felborul, mert fel kell borulnia, úgy ez a biztos végromlásba fogja sodorni egész Európát és ezért a felelősök nem mi, hanem a revízió ellenségei lesznek, kik megakadályozzák Középeurópa égő sebeinek békés eszközökkel való meggyógyítását.*

FÜGGELÉK.

Az Erdélyi Férfiak Egyesülete Jancsó Benedek Társasága által az 1933. év tavaszán a trianoni békeszerződés revíziójáról rendezett előadássorozat kivonata.

Az előadássorozatot *Teleki Pál gr.*, az egyesület elnöke, nyitotta meg, aki emelkedett szavakkal emlékezett meg a nemrég elhunyt Apponyi Albertről, a magyar igazság s így a magyar revízió egyik legkiemelkedőbb harcosáról. Emlékező ünnepélyes szavai után rámutatott a revízió kérdéstömegének súlyos jelentőségére s annak a reményének adott kifejezést, hogy az Erdélyi Férfiak Egyesületének a nemzetiségi és kisebbségi kérdés tudományos kutatására alakult Jancsó Benedek Társasága által most megindított revíziós előadássorozat nagy mértékben hozzá fog járulni a kérdés tisztázásához s így a közvélemény ismerettartalmának egészséges gazdagításához is.

Flachbarth Ernő: A területi revízió jogi alapjai. Az előadó a *pacta sunt servanda* elvét a nemzetközi jog alap-pillérének tekinti. Ezzel azonban nem áll ellentétben az, hogy a szerződések bizonyos körülmények között semmisek vagy megtámadhatók. Ezekben az esetekben ugyanis jogérvényes szerződés egyáltalán nem jött létre. A trianoni szerződés területi határozmányai jogellenes kényszer címén semmisek, mert azokat Magyarország a páduai és belgrádi fegyverszüneti szerződések ellenére létrejött kényszerhelyzetben írta alá. A Millerand-féle kísérőlevél az antant megtevesztettségének bélyegét viseli magán, tehát az utóbbi annak semmisségét vitathatná. Magyarországot is megtevesztették

e levélnek a határmegállapító bizottságok hatáskörére vonatkozó részével, mely címen a szerződést megtámadhatjuk. Nem ellenkeznek a pacta sunt servanda elvével a szerződések jogérvényes megszűnésének esetei sem. Ily eset új szerződés kötésén kívül a szerződéses kötelezettség nem teljesítése is. Minthogy Csehszlovákia a trianoni szerződés 48. cikkével ellentétben nem valósította meg Ruszinszko területi autonómiáját, Jugoszlávia és Románia pedig a 44. és 47. cikkek ellenére nem teljesítette kisebbségi kötelezettségeit, Magyarország akár e kötelezettségek teljesítését követelheti, akár pedig a területi határozományok megszűnését érvényesítheti. Ellenkezik azonban az említett elvvel a *clausula rebus sic stantibus*. A Nemzetek Szövetsége Egyezségokmányának 19. cikke nem a klauzula modern szövege. E cikk keletkezési történetének ismertetése után az előadó annak részletes jogászai elemzését adta. Különösen a csehszlovák Rudinsky ama véleményével polemizált, amely szerint a 19. cikk a területi status quora nem alkalmazható. Véleménye szerint a Nemzetek Szövetsége Közgyűlésének szótöbbséggel kifejezett kívánsága elegendő a revíziós eljárás megindításához. Emellett szól nemcsak az Egyezségokmány 5. cikk 1. bekezdésének szövege és a *legis ratio*, de az is, hogy a kisebbségi szerződések revíziójához elegendő a Nemzetek Szövetsége Tanácsának szótöbbséggel elhatározott hozzájárulása, tehát értelmetlen volna a revíziós eljárás megindításához egyhangú határozatot követelni. A 19. cikk minden fogyatékosága ellenére fejlődést jelent a nemzetközi jog történetében, mert jogi lehetőséget nyújt az elavult szerződések és a békét veszélyeztető nemzetközi állapotok megváltoztatásának kezdeményezésére. Ennek előfeltétele azonban a szótöbbség álláspontjára helyezkedő interpretáció. Magának a 19. cikknek revíziója is lehetséges, még pedig egyhangú határozat nélkül. E revízióknak olyannak kell lennie, hogy a Nemzetek Szövetsége nemcsak kezdeményezhesse, de meg is ejthesse a területi status quo módosítását, (Az előadás 1933 febr. 16-án hangzott el. Megjelent Kiadványaink 16. számaként.)

Móricz Miklós: A revízió gazdasági alapjai. A kis-antantszerződés gazdasági továbbépítése, amelyet a részes államok éppen most sürgetnek, arra vall, hogy a revíziós mozgalmat gazdaságilag is igyekezzenek ellensúlyozni, ők is tudatában vannak annak, hogy a revízió egyben gazdasági program is, ami azt jelenti, hogy az életnek azok a tényezői, amelyek a politikumba nem férnek bele, szembeszállanak a trianoni szerződéssel, s annak módosítását követelik. Annak a bebizonyítása azonban, hogy a revíziót azért kell megcsinálni, mert reánk, magyarságra nézve hasznos, nem lenne teljes értékű érv a revízió mellett. A revíziónak nem szabad csak annyit jelentenie, hogy állítsuk helyre Szent István koronájának területén a magyarság uralmát, annál kevésbbé, mert éppen a gazdaságtörténeti fejlődés igazolja, hogy a magyarság politikai vezetőszerpe ezen a területen nem is jelentette annak kizárólagos uralmát. Ellenkezően, e terület politikai egységét éppen az tette lehetővé, hogy a magyar vezetés minden egyes itt élő népelemre nézve a teljes gazdasági szabadságot biztosította. A nemzetiségek betelepődését is ez a gazdasági szabadság tette lehetővé és épp az gyorsította, hogy a betelepedés korszakának megfelelő méretekkel mérve, itt a gazdasági szabadságnak nagyobb foka fogadta őket, mint amelyenből hazulról menekültek. A magyarság, amely a termékeny Alföldet és Dunántúlt foglalja el, erőinek fölöslegéből mindig bőven juttatott a peremterületeknek, amelyeken a nemzetiségek laktak. Trianon annak a bizonyosága, hogy ezek éppen e segítségnél fogva, most már elég erőseknek érzik magukat az önálló állami létre és meg kellene fontolni, hogy vájjon ahelyett, hogy azokat új államkeretekbe kényszerítene be, nem lenne helyesebb az általuk sürgetett önállóságot juttatni nekik. Emellett szól az is, hogy az új államkeretekben ezek a nemzetiségek valamennyien, kivétel nélkül rosszul érzik magukat és helyzetük a Szent István koronáján belül élvezett helyzetükhöz képest aránylag is romlott. A revízió gazdasági alapja az, hogy azok között a részek között, amelyek Szent István koronáját alkották, ma sem tudunk gazdasági

ellentéteket felfedezni, azokban az államkeretekben pedig, amelyekbe azokat Trianonban belekényszerítették, a gazdasági egységnek még nyomai sincsenek meg. A gazdasági törvényszerűségek a revízió mellett dolgoznak, szükség lenne azonban arra, hogy idehaza az eddiginél konkréttebbül fogalmazzuk meg a revízió esetére vonatkozó gazdasági programmunkat. Szakítani kell azzal az ábránddal, amely szerint a revízió egyszerűen annyit jelent, hogy minden visszaáll az 1918 év előtti állapotokra, mert tudomásul kell venni az időközben bekövetkezett fejlődést, így tudomásul kell venni például az elszakított részekben végrehajtott földreformokat és telepítéseket is. A Rothermere-féle vonal gazdasági szempontból nem lenne kedvező; ez csak a hazai agrár-feszültséget növelné még jobban és fokozná azokat a nehézségeket is, amelyek a meglévő terület túlzásfűltőségéből fakadnak. Ez a megállapítás azonban nem jelenti azt, mintha a Rothermere-féle vonal visszaadása ellen gazdasági szempontból állást kellene foglalni. Ellenkezően, ez a feltétlenül szükséges átmenet gyorsítaná a revíziós fejlődést. Erre a fejlődésre nemcsak a magyarságnak, s nem is csak a vele sorsközösségre ítélt nemzeteknek, hanem egész Közép-Európának és így az egész világ gazdaságnak is szüksége van. Gazdasági szempontból útja és egymásra következő fokozatai ezek lehetnek: a trianoni határoknak a Rothermere-féle vonalig leendő kiterjesztése az elszakított részek gazdasági és közigazgatási autonómiájának kiépítésével. Csak ez vezethet az erőknél olyan szabad alakulására, amelyek idővel a régi gazdasági egységek korszerű helyreállítását fogják kiharcolni. (Előadatot 1933 február 23-án.)

Eckhardt Tibor: A revízió külpolitikai lehetőségei.

Revíziós politika fogalmilag azonos a békepolitikával. Nem igaz az, hogy a revízió kérdésének ébrentartása állandó háborús veszedelmet jelentene, ellenkezőleg, háborútól nem kell tartani addig, amíg a népek el nem veszítik bizalmukat a békés revízió lehetőségében. A magyarságnak különös érdeme az, hogy

az összeomlás után a legkétségbeejtőbb helyzetében sem lépett a kalandok útjára és az elmúlt évtized alatt külpolitikájának irányvezetése mindig megmaradt európainak s a népek együttműködésének, a békének az ügyét szolgálta. A magyar revíziós politika egyetlen fegyvere volt a békés meggyőzés s a Népszövetség gondolata melletti kitartás. Ezzel a módszerrel jelentős eredményeket értünk eh Szövetségi és baráti kapcsolataink kibővültek s Európa legértékesebb államférfiait sikerült a magyarság ügyének megnyernünk. A magyar lélek megtette a maga útját Trianontól a revízióig. Rothermere lord érdeme, hogy a revíziót a magyar politika homlokterébe, a világ közvéleményének pedig érdeklődési körébe vonta. Az elszakított magyarság akkor, amikor az új nemzetközi rendnek állandó közjogi ellenzékét képezte, ebben a hálátlan szerepben a revízió ügyének nagy szolgálatot tett, A magyarságnak lemondania, jelenlegi helyzetébe beletörődnie nem szabad. A pillanatnyi opportunizmus szellemével szemben ez a legnagyobb hajtóerő. Az utóbbi években az európai külpolitikában jelentős változás állott be. A francia kizárólagos túlsúly helyére újból az egyensúly helyzete lépett. Bár még ma a franciák katonai tekintetben nagy túlsúlyt is jelentenek, ebből nekünk nem azt a következtetést kell levonnunk, hogy revíziós küzdelmeinket feladjuk, hanem mindössze azt, hogy ma háborús megoldás elképzelhetetlen s a revíziót békés eszközökkel kell kiharcolnunk. (Elhangzott 1933 márc. 9-én.)

Asztalos Miklós: Erdély és a revízió. A magyar közvélemény ugyan át van hatva a revízió fontosságától, mégsem vizsgálta még a lehetőségeket s az ebből következő köteleseégeit. Az előadó ebből a szempontból vizsgálta az Erdéllyel kapcsolatos revíziós törekvések természetét és lehetőségeit. Megállapította, hogy két ellentétes és egy kiegyenlítő törekvés áll egymással szemben. A két ellentétes a magyar és a román törekvés s a kiegyenlítő a sajátos erdélyi érdekekből fakadó transylvanizmus.

Az előadó ismertette az erdélyi nemzetiségi kérdés

kialakulását, majd az erdélyi revíziós törekvések történetét, melynek egyes fázisai az erdélyi egyéni kísérletek, a béke-delegáció munkája, az erdélyi magyarság lelki revíziója voltak.

Vizsgálva a revízió kívánatos méreteit, megállapította, hogy a Rothermere-féle vonalat a magyarság szempontjából semmi sem teszi indokolttá. Ezzel szemben két megoldás lehetőségét veti fel: a maximális követelését, amely a történelmi határokig terjedne és a Középeurópa sajátos népkeveredési viszonyainak megfelelő úgynevezett méltányossági eljárást, mely az 50% -ig magyar területek feltétlen visszacsatolását és a 12—50% közötti magyar területeken a népszavazás elrendelését jelentené.

Kifejtette előadásában, hogy a magyarság számára egyelőre a legkézenfekvőbb és a legfontosabb a mai erdélyi helyzet belső revíziója. Ennek kapcsán kereste azokat a tényeket, amelyek arra mutatnak, hogy az erdélyi románságban is megvannak ennek a belső revízióknak lelki feltételei.

Végül részletesen vázolta azokat a feladatokat, amelyeket feltétlenül már most munkába kell vennie a csonkaországi magyarságnak, ha azt szeretné, hogy az Erdéllyel kapcsolatban kívánt revízió sikere előre biztosítható. Ez a feladat hármas:

Teljes erkölcsi támogatásban kell részesítenünk az erdélyi magyarságot s annak kisebbségi jogait a nemzetközi fórumokon minden erőnkkel támogatnunk kell.

Minden erőnkkel támogatnunk kell minden olyan törekvést, mely azt a célt szolgálja, hogy egy szélesebb körű autonómia révén az összeköttetés Románia és Erdély között lazuljon s Erdély a maga sajátos érdekeinek megfelelően rendeztessék be.

Minden erőnkkel arra kell igyekeznünk, hogy úgy anyagiilag, mint erkölcsileg a legmagasabbra emeljük a csonkaország felkészültségét arra az esetre, ha valamiképpen mód és alkalom nyílik arra, hogy a magyar impérium Erdély fölé ismét kiter-

jesztessék. (Elhangzott 1933 mára Megjelent Kiadványaink 17. füzeté gyanánt.)

Steier Lajos: Felsőmagyarország és a revízió. Előadó mindenekelőtt vizsgálta Csehszlovákia világpolitikai helyzetét s ennek alapján kiemelte, hogy a Nyugatot Csehszlovákia földrajzi és politikai helyzete révén a magyar revíziós törekvésekből elsősorban az északra, tehát Csehszlovákia ellen irányuló mozgalom érinti. Rámutatott arra, hogy Csehszlovákia lehetetlen földrajzi alakja miatt a revíziós törekvések alapján ingatnák meg a csehek felvidéki birtoklását. Rámutatott arra, hogy a Csehszlovákiát fenyegető német nyomás miatt elsőrangú érdeke a cseh politikának, hogy megegyezést keressen a magyarsággal s ezzel magát délről tehermentesítse. Ezzel magyarázza Masaryk elnök több alkalommal tett revíziós készséget eláruló nyilatkozatait, melyeket ugyan a hivatalos csehszlovák külpolitika mindig megcáfolt, de amelyeket komoly kísérleti ballonoknak kell tekintenünk. Ezek után behatóan foglalkozott a különböző magyar revíziós és cseh ellenrevíziós határvonalak kérdésével. Ennek kapcsán méltatta a világvonatközásban is jelentősebb publicisztikai megnyilatkozások idevágó részleteit. Különösen behatóan foglalkozott a csehszlovák publicisztikának azokkal a törekvéseivel, amelyek egy belső és külső ellenrevíziós közhangulat megteremtésére törekszenek. A tót kérdést vizsgálva, arra a megállapodásra jutott, hogy a cseh politika szükség esetén kész áldozatul dobni a tótságot a maga létérdekének biztosítása céljából. Már ma is tapasztalható, hogy a csehek a tótokat úgy kulturálisan, mint gazdaságilag elnyomják s gazdasági szempontból a tótok helyzete sokkal előnyösebb volt a magyar uralom alatt, mint ma, amikor egy fiktív önálló államban élnek, viszont a kisebbségi elnyomás összes kritériumait viselik. Fejtegetéseit összegezve hangsúlyozta, hogy a Kisantant legújabb paktuma sem alkalmas eszköz az elkerülhetetlen revízió kivédésére s a revízióra nemcsak egyetemes magyar szempontból, nemcsak Középeurópa békéje érdekében, hanem a tótság jövőjének

biztosítása szempontjából is feltétlen szükség van. A Csehszlovákiával szemben követelt revízió az ottani magyarság és tótság megmentését, újjászületését és jövőjének biztosítását jelenti* (Elhangzott 1933, március 16-án. Megjelent Kiadványaink 18. füzeté gyanánt.)

Prokopy Imre: Délmagyarország és a revízió. Az előadó abból az alap gondolatból indult ki, hogy a trianoni békeparancs területi rendelkezései nagyban elősegítik az északi és déli szlávok területi egyesülését, mert a területének kétharmad- és lakosságának háromötödrésztől megfosztott Csonkamagyarország azt már aligha tudja megakadályozni. Már pedig a szlávoknak a Duna-medencében való ez a túlságos előtörése nemcsak a magyarságra járna egyenesen katasztrofális következményekkel, hanem az annyira féltett európai hatalmi egyensúlyra is. Aztán részletesen ismertette a jugoszlávok által területi követeléseik megokolására és a békekonferencia megtévesztésére felhasznált érveket és állítólagos jogcímeket. Kimutatta, hogy sem a felhozott történelmi jogcímek, sem a nemzetiségi és önrendelkezési elvre felépített szerb követelések nem állanak meg a komoly tudományos vizsgálódás és elfogulatlan kritika világánál, mert a szerbek nem voltak őslakói az elszakított területnek, mely különben is nem volt sohasem *corpus separatum* és soha semmiféle politikai vagy államjogi vonatkozásban nem állt Szerbiával, mert ezen a területen a szerbségnek az összes délszlávokkal együtt sem volt abszolút többsége s mert az elszakadást kimondó újvidéki nagy nemzetgyűlés a népesség 61%-át kitevő magyar-német-román lakosság kisémmizésével az össznépséggnek csupán 39%-át képviselte. Tárnyilagos és a tényeknek megfelelő beállítás mellett a történelmi érvek, valamint a nemzetiségi és önrendelkezési elvre alapított jogcímek tehát kizárólag a magyar álláspont helyességét és az elkövetett igazságtalanság revízióval való jóvátételének parancsoló szükségességét bizonyítják. Végezetül a revízió esélyeiről szólt, amint ezek Jugoszlávia belső revíziós problémájától függően, vagy a mai

centrálisztikus és álpárlamentárizmussal palástolt diktatórikus rendszer mellett, vagy a föderalisztikus állami berendezkedésre való *áttétes*, vagy pedig Horvátország különválása esetén több-kevesebb valószínűséggel feltételezhetők, annak hangsúlyozásával, hogy a revízió ügyét végeredményben nem annyira a rokonszenv, a jobb belátás és a jog szempontjai, mint inkább a revíziós mozgalom feszítőereje, a megbolygatott erőviszonyok kiegyensúlyozásának parancsoló szükségessége és a tartós békéhez fűződő általános érdekek fogják dűlőre vinni. (Előadatott 1933 márc. 23-án. Megjelent mint Kiadványaink 19. füzet.)

Kussbach Ferenc: A revízió és a németiség. Az előadó széles alapon vizsgálta, hogy mi a viszony a revíziós mozgalom és a németiség között. A kérdést három szempontból világította meg: a birodalmi németiség, a megszállott területi németiség és a hazai németiség szemszögéből. Megállapította, hogy a békeszerződések nemcsak magyar, hanem német szempontból is tarthatatlanok, mert az összes utódállamokban az egykori magyar viszonyokkal szemben sokkal rosszabb a helyzete a németiségnek. Az előadó szerint a német kisebbségek nagy lélekszáma és nagy kulturális átütő ereje miatt nagy jelentősége van a magyar kisebbségi és magyar revíziós kérdés számára is annak, ha a német birodalom nemzetközi helyzete javul s ezzel a külnémetiség is nyer súlyában. Szerinte a német revízió elszakíthatatlan a magyar revíziótól s ezzel az álláspontjával egyedül áll az előadók között.

Részletesen kifejtette, hogy a magyar uralom alatt volt, ma megszállott területen élő németiség a legteljesebb lojalitással kívánczik vissza a jogrend szentistváni Nagymagyarországába. Viszont hangsúlyozta, hogy a csonkaországi magyarságon múlik, hogy ezt a természetes visszavágyást fokozza azzal, hogy belső építőmunkával az itteni viszonyokat minél kívánatosabbá tegye a visszasóvárgók számára. (Elhangzott 1933 április 6-án.)

Frank Ivo: A revízió és a horvátság. A horvátság tradíciói, története és kultúrája alapján magát a nyugati kultúrközösség tagjának tartja. Mint ilyen, a régi magyar államközösségen belül hozzászólt a jog, szabadság és egyenlőség uralmához. Bismarck két ízben diktálhatta mint győző a békefeltételeket és egyik alkalommal sem élt annyira vissza a győzelemmel, mint a háborús győzők a legyőzöttekkel szemben. A nemzetközi jog mindig megfelel a nemzetközi viszonyoknak, a fennálló hatalmi megoszlásoknak a kifejezője. Mint ilyenek azonban nem lehetnek tételei örökéitűek és változhatatlanok. Már pedig az utóbbi években a külpolitikai helyzet gyökeresen megváltozott. A győztes államok nem állanak zárt sorban a békeszerződések mögött, de a legyőzött hatalmak sorában is nagy átalakulás ment végbe, Németország, Magyarország, Bulgária, sőt Ausztria is új életre ébredt. A horvátság számára a revízió nem lehet cél, csak eszköz a horvát egység és függetlenség kivívása érdekében. Azt, hogy a horvátság milyen kapcsolatba akar lépni a jövőben a magyarsággal, annakidején a helyzethez szabottan kölcsönös megállapodás szabályozhatja. A horvátság mindenesetre számít a magyarság támogatására abban az esetben, ha a revízió előbb valósul meg, mint a horvátság jogos igényeinek a megvalósulása. (Előadatott német nyelven 1933 ápr. 13-án. Megjelent, mint Kiadványaink 21. füzet.)

Bonkáló Sándor: A revízió és a ruténség. A szláv tudomány hosszú időn keresztül azt hirdette, hogy a hazai ruténség őslakó az általa lakott területen. Ez az álláspont azonban nem állja ki az elfogulatlan tudományos kritikát. A rutének csak a XIII. századtól kezdve jelennek meg mint pásztorkodó jobbágyelem a keleti Kárpátok egykori gyepűelvén. A történeti jog e területrészen tehát a magyarságot illeti meg. Sokkal jelentősebb ennél a magyarság földrajzi és gazdasági igaza. A rutének a Tisza forrásától a Poprádig terjedő felső folyóvölgyeket lakják. Amily éles gátat emel közéjük és szláv testvéreik közé a Kárpátok hegylánca, épügy

elválasztja őket egymástól is a hosszában futó folyóvölgyek rendszere, mely mindannyiukat a Duna-medence sík centruma felé vonja. A természeti szükségszerűség volt az, mely a síkvidék magyar és a hegyvidék rutén népe között az évszázados szoros gazdasági kapcsolatot megteremtette. A ruténség társadalmi megosztódása kisebbségi öntudatosodásuknak útját állotta. Intelligenciájuk a magyar középosztályba beolvadt. A cseh impérium első felében, a szláv öntudatosodás napjaiban, a csehbarát irányzat bizonyos mértékben tért foglalt, minden rokonszenvet elvesztettek a csehek azonban az utóbbi években, mikor a nyílt csehesítés módszerére tértek át. Az öntudatosná váló rutén kisebbséget ma, midőn a cseh autonómikus ígéretek csödöt vallottak és Csehországtól gyarmati függőségbe jutottak, a természetes gazdasági szükségszerűség egymagában is a revízió gondolata mellé állítja, (Elhangzott 1933 április 20-án.)

Jehlicka Ferenc: A revízió és a tótság. Az előadást, közbejött akadályok miatt, előadó nem tarthatta meg. Az előadás szövegét azonban az Erdélyi Férfiak Egyesületének rendelkezésére bocsátotta s az a Jancsó Benedek Társaság revíziós előadássorozatáról szóló kiadványsorozatban megjelent. Az előadás rövid kivonata a következő:

A revízió ma általános világgövetelmény, csak annak mikénti megvalósítása tekintetében vannak ellentétek. A szlovákság természetszerűen szintén híve a revíziónak, s azt az igazságosság és béke érdekében követeli. Szerintük a szlovákoklakta felvidéki területek mindenféle szempontból kiegészítő részei Magyarországnak s kétség sem merülhet fel abban a tekintetben, hogy a Felvidék magyarlakta részei hová tartozzanak. A szlovákoklakta terület földrajzilag kétségkívül kiegészítő része a Duna központi medencéjének, miről egy, a térképrevetett pillantás, mindenkit meggyőzhet. Gazdasági tekintetben hogy az elszakítás mit jelentett, legjobban mutatja a fejlett felvidéki gyáripár tönkremenetele, a tót munkanélküliség ijesztő növekedése s a szlovák tömegek nagyarányú kivándor-

lása. Az általános nyomorra nézve rengeteg hiteles adatot lehet felsorolni s erre nézve még a világkrízisre való hivatkozás sem ad megnyugtató magyarázatot. A csehek néprajzi jogcíme sem áll biztosabb alapokon» Minden csehesítő törekvés dacára a szlovák nép ma is önálló, sajátos kultúrával bíró nép, mely nem akar a cseh nemzetbe beolvadni. A békeszerződések nem vették tekintetbe a tótok önrendelkezési jogát sem, hanem a szlovákokat megkérdezésük nélkül csatolták az új államalakuláshoz. Nem lehet kétség ezek után, hogy egy, a Felvidéken tartandó népszavazásnak mi volna az eredménye. Közismert a tótság szeparatista hajlama és csehgyűlölete. Egy népszavazás feltétlenül a magyar közösségbe való visszatérés mellett ütne ki. A szlovákságnak nagyobb része kétség-telenül újból a szentistváni gondolat mellé térne vissza. (Megjelent Kiadványaink 20. füzeté gyanánt.)

Dvorcsák Győző: A revízió és Franciaország. Előadó a revíziós gondolatot attól a pillanattól számítja, amikor 1918 október 30-án, mint az eperjesi cseh-ellenes nemzeti tót tanács elnöke, megkezdte máig is folytatott küzdelmét a csehek ellen. Előadása első felében ismertette azt a diplomáciai jellegű külföldi propagandát, amit a felvidéki kérdés revíziója érdekében még 1919-ben folytatott részben Lengyelországban, részben Olaszországban. Majd, mint állandóan Párizsban élő ember, részletesen ismertette egyes francia politikusoknak és az egész francia közvéleménynek állásfoglalását a revíziós gondolattal kapcsolatban. Rámutatott a francia és magyar nemzetiségi felfogás közötti különbségre és hangsúlyozta, hogy a francia csak akkor érti meg a magyar kérdést, ha azt az ő gondolkodás módjára átültetve adjuk elő. Számos francia hivatalos szövegből vett idézettel bizonyította, hogy a francia kamarában már 1921-ben komoly hangok hangzottak el az alapján elhibázott békeszerződések ellen s felelős tényezők jogalapot szolgáltatottak már akkor a mai revíziós törekvésekhez. Ebből a szempontból taglalta a Millerand-féle kísérőlevelet és azt a körülményt, hogy a francia kamara egykorú határo-

zatok alapján még számonkérheti a beigért, de végre nem hajtott határkiigazítások kérdését, amely egy hivatalos revíziós mozgalom alapjául is szolgálhat. Hangsúlyozta, hogy Franciaország már 1921-ben hivatalosan foglalt állást a trianoni békeszerződéssel szemben. (Elhangzott 1933. április 27-én, megjelent Kiadványaink 22. füzeté gyanánt.)

Zakariás G. Sándor: A revízió útja. Az előadó a revíziós mozgalom történetét, a mai helyzetet, alapelveit és céljait ismertette, majd megjelölte a módszereket és tennivalókat, melyekkel a revíziót elérhetjük. Ez az előadás ebben a füzetben teljes egészében megjelent. (Kiadványsorozat 23. szám.)

Kolosváry Bálint: Zárószó. A revíziós előadássorozat végén, mint az előadások és az azokat követett viták vezető elnökének, büszke megelégedéssel kell megállapítania, hogy az előadások nemcsak magas színvonalon mozogtak, hanem ténylegesen igen nagy tárgyi anyagismerettel is gazdagították a hallgatóságot s azon túlmenően a magyar revíziós irodalmat is. Kétségtelennek tartja, hogy az ilyen részletes elméleti alapvetéseknek igen nagy jelentőségük van egy egészséges revíziós közvélemény kialakításában és tartalmi irányításában. Abban a megnyugtató tudatban rekeszti be az Erdélyi Férfiak Egyesületének háromhónapos szemináriumát, hogy ezzel ismét méltó cselekedettel áldozott az egyesület Erdélyért és a tudományos szakosztály nagy névadója, Jancsó Benedek szellemének.

LA VOIE DE LA REVISION

Par S ANDOR G. ZAKARIÁS,

docteur en droit et en sciences politiques, rapporteur de la Bibliothèque de la Capitale à la division des affaires culturelles de la Ville de Budapest, secrétaire général de l'Association des Transylvains

En cherchant la voie de la revision, nous devons esquisser l'historique de la question et la situation actuelle, indiquer les principes pouvant servir de base à la revision, déterminer le but de cette dernière et les moyens à employer pour y parvenir.

Le développement, en Hongrie, de la question de la revision a été, pour la nation hongroise, un long calvaire, où, du désir ardent d'une revanche à main armée, elle passa à l'idée d'une revision par voie pacifique, donnant par là l'exemple au monde entier, et en méritant, à juste titre, la reconnaissance. Déjà, l'opinion de tous les pays, sauf la Petite Entente, s'est rendue compte de la nécessité de la revision. Les principaux événements ayant suivi à l'extérieur le développement, en Hongrie, de la question de la revision ont été: l'admission de notre pays à la Société des Nations; la récupération, par plébiscite, de la Hongrie occidentale; les débats prohongrois de la Chambre des lords et du Sénat français; la puissante action entreprise par lord Rothermere dans l'intérêt des Hongrois; la position prise, en faveur de la cause hongroise, par lord Newton, lord Sydenham, M. le sénateur de Monzie, ainsi que par MM. Mac Donald, Henderson, Snowden, Roosevelt, le sénateur Borah, Churchill, Pierre Cot, etc., et surtout, les déclarations, nettes et réitérées, de M. Benito Mussolini, grâce à qui, la question de la revision, introduite dans le

célèbre pacte à quatre, passa, du domaine des désirs, au premier plan des négociations internationales. L'opposition opiniâtre, contre le traité de Trianon, des Hongrois des territoires annexés, et qui, malgré toute souffrance, persistent dans cette attitude, ainsi que la non-ratification du traité par les Etats-Unis, constituent une des principales bases de la revision.

En principe, les bases de la revision sont les droits historiques de la Hongrie, le principe de nationalité, celui du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes et le principe des nécessités économiques. La Hongrie a un droit historique; "icontestable sur les territoires annexés, et le principe de nationalité, interprété à l'instar des Français, - qui estiment qu'une nation ne peut être déterminée que d'après des caractéristiques subjectives et qu'on appartient à la nation dont on déclare faire partie, militent également en faveur de la cause hongroise. Ni les ex-vainqueurs, ni la Petite Entente, n'ont osé prouver, par voie de plébiscite, le contraire de ce que nous venons de dire. Le principe du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes ne saurait, non plus, se faire valoir qu'en cas de consultation populaire. Cependant, le principe économique est plus important encore. La plus grande faute des traités conclus aux environs de Paris, c'est que les frontières nouvelles de l'Europe centrale ont été tracées, d'un trait de plume, par d'hommes n'ayant aucune idée des conditions économiques, de la situation géographique et des besoins de circulation. La revision du traité de Trianon, nous ne la voulons pas seulement pour des raisons nationales, mais aussi parce que nous sommes convaincus qu'elle servirait les intérêts des peuples qui seraient réintégrés à la Hongrie. L'humanité entière, y compris nos voisins, ne ferait que profiter de ce que la Hongrie puisse contribuer à la prospérité de l'Europe dans des frontières élargies, renfermant les forêts, les montagnes, les mines, les fabriques qu'on nous a prises, dont notre pays mutilé a absolument besoin, et que nos voisins — on l'a vu pendant les 15 dernières années — n'ont pu

utiliser au bien de leurs peuples, ni dans l'intérêt de la reconstruction économique de l'Europe.

Le but de la revision, c'est de récupérer la Hongrie historique, sauf la Croatie-Slavonie, dite pays „associé“. La désannexion des territoires qui nous furent pris n'est pas pour nous un but final; elle ne serait que le moyen d'assurer la prospérité, aussi large que possible, et sans distinction de nationalité, de religion, de classe, de tous les habitants qui y vivent. La Hongrie ne saurait remplir qu'après la revision sa véritable mission: le maintien de l'équilibre de l'Europe centrale; reconstitué en un Etat libre et fort, elle barrerait alors le chemin à la poussée germane et slave.

Donc, le but de la revision hongroise, c'est que notre pays, récupérant ses frontières historiques et donnant à ses peuples toute possibilité de liberté politique, de bien-être économique, d'évolution individuelle et culturelle, puisse accomplir, dans le bassin du Danube, sa mission historique: le maintien, dans l'intérêt de la paix, de l'équilibre de l'Europe centrale.

Les Hongrois de Transylvanie, les Székelys (Sicules), les Hongrois du Csallóköz, ceux du Nord et du Midi de la Hongrie d'avant-guerre, ont, même sans plébiscite, prouvé mille fois que leur unique désir est de rentrer au sein de la patrie« Non seulement les fidèles habitants du Szepes, mais aussi, en général, les Allemands de la Haute Hongrie et du Bácska, ainsi qu'une partie des Saxons de Transylvanie, les Vendes, les Bougnévatzes, la plupart des Slovaques et les Ruthènes, veulent également que les territoires habités par eux soient rendus à notre pays. Au besoin, ainsi que la délégation hongroise à la Conférence de la Paix l'avait proposé en 1920, nous nous en remettrions à eux pour dire où ils vivaient mieux, s'ils ne furent pas plus contents en Hongrie, laquelle assurait leur bien-être économique et leur prospérité, que sous le régime actuel, qui pendant trois lustres, ruina ce que nous avons bâti avec eux pendant des siècles. Le comte Etienne Bethlen, dans sa déclaration mémorable publiée à l'automne de 1930 dans le New-York Times, recommandait

de rendre sans plébiscite à la Hongrie les territoires de langue hongroise, et de faire voter, sur les autres territoires annexés, la population sur la question de savoir si elle veut appartenir à nous ou à ses maîtres actuels. En effet, c'est cette solution qui correspondrait le mieux d'une part au principe de nationalité et au droit des peuples à disposer d'eux-mêmes, et d'autre part, aux intérêts économiques communs.

Nous devons souligner cependant que *ni le gouvernement hongrois ni notre nation n'accepteraient jamais, une revision fixant les frontières nouvelles de manière à ce qu'il reste, derrière elles, des Hongrois abandonnés et exposés à la ruine complète*, r. i.

Non seulement la société et l'Etat, mais aussi tous les citoyens doivent prendre part à la lutte pour la revision du traité de Trianon. Chaque citoyen, selon sa position, sa capacité et ses aptitudes, a à faire son devoir à cet égard. En Tchécoslovaquie, non seulement les Hongrois, les Zipsers, les Slovaques et les Ruthènes, mais encore les Allemands des Sudètes sont extrêmement mécontents de la situation actuelle. Il en est de même, en Roumanie, des Hongrois et des Allemands, ainsi que des Ukraïnes de Bukovine, des Russes de Bessarabie, des Bulgares du Dobroudgea; en Yougoslavie, des Hongrois, des Souabes, des Bougnévatzes, des Vendes, ainsi que des Croates, des Macédoniens, des Tzernagrotzes, des Albanais, etc. Des dirigeants de ces peuples, plusieurs allèrent volontairement vivre à l'étranger et y manger le pain amer de l'exil, pour déployer, dans l'intérêt de leur peuple, une activité plus efficace. Il est donc évident que les Hongrois des territoires annexés doivent collaborer avec eux.

Pour la revision, la presse hongroise a également de tâches importantes; elle a à renseigner, constamment, l'opinion de la Hongrie mutilée sur les conditions des territoires annexés et sur le triste sort des minorités hongroises qui y vivent. Elle doit informer également la presse de l'Europe occidentale. Il importe que ces informations soient objectives et de haute tenue, qu'elles soient ainsi inattaquables et acceptables, comme authentiques, sans aucune réserve, parce

que c'est la pure vérité qui est notre plus puissante arme et que c'est en faisant connaître objectivement les conditions des Etats successeurs que nous pouvons le mieux prouver la justice de notre cause, car, chaque semaine, se produisent, dans ces Etats, des événements montrant nettement qu'au delà des frontières dites de Trianon, les conditions politiques, sociales, économiques et de sûreté publique s'aggravent de jour en jour, entraînant ces pays vers une catastrophe.

La nécessité s'impose, en outre, de fonder un Institut scientifique pour les minorités hongroises. Celui-ci devrait réunir, dépouiller et publier, dans un périodique, ainsi que dans une série d'ouvrages scientifiques, les documents relatifs aux minorités hongroises et aux Etats successeurs, renseigner les chercheurs, la presse, les étrangers s'intéressant à ces questions, et former de jeunes spécialistes de la question de la revision*

Parmi les tâches de l'Etat à l'égard de la revision, celles d'instruction publique et de culture sont importantes. Notre politique culturelle doit tendre à obtenir, au besoin par une pression internationale, l'entrée libre, dans les Etats successeurs, de livres, journaux, revues, pièces de théâtre et films de langue hongroise.

Au point de vue de la revision, le plus important devoir de l'Etat est de la préparer sur le terrain de la politique intérieure et sur celui des droits des minorités. Je ne suis pas de ceux qui n'espèrent la revision que d'un changement radical de politique intérieure, ni de ceux qui ne peuvent point se l'imaginer sans un tel changement. N'oublions pas que chez nos voisins les conditions publiques sont pires qu'en Hongrie, qu'à plusieurs égards, il y a là un énorme gâchis; n'oublions pas non plus que nos adversaires, même s'il y avait chez nous une situation idéale, inonderaient le monde de mensonges sur notre compte, ce qu'ils font d'ailleurs continuellement. Il n'est pas davantage douteux que chaque succès de ceux qui tendent chez nous à assurer plus de droit politique aux citoyens, ne ferait qu'améliorer les perspectives de la revision. Laisant de côté les détails, je me borne à souligner

que, même dans notre situation actuelle, le retour à la Hongrie offrirait plus de droits et de pain aux habitants des territoires annexés qu'ils n'en ont là-bas. Toutefois, l'extension des droits politiques est désirable *chez* nous, quoique nous sachions bien que la Constitution et le droit électoral, en apparence plus démocratiques, des Etats successeurs n'y institua la démocratie que sur le papier, car leur régime, appuyé sur les baïonnettes des gendarmes, a "rempli les prisons d'innocents, et fait, matériellement, d'énormes ravages. Dans sa conférence faite à ce sujet, le professeur Bonkáló a constaté, avec raison, que cette démocratie-là n'est pas une démocratie, mais du „Vulgarismus/* Il en est ainsi en Tchéco-Slovaquie, en Roumanie, et surtout en Yougoslavie, d'un régime dictatorial dépourvu même de l'apparence de la démocratie.

Je dois m'étendre particulièrement sur la question des droits des minorités.

Au point de vue de la revision, c'est la plus importante question de politique intérieure; nous devons la considérer comme un problème de politique intérieure non seulement pour éviter, dans l'intérêt de garder notre indépendance et celle de l'Etat hongrois, toute immixtion de politique extérieure en nos affaires, mais aussi parce que c'est notre conviction absolue. La nation hongroise avait, incontestablement, donné une preuve de sa sagesse politique et de son désintéressement en affranchissant, en 1848, les serfs, par quoi la noblesse, qui constituait alors la nation, renonçait, de sa propre volonté, à ses privilèges. L'affranchissement des serfs, qui avait mis dans une situation plus favorable surtout nos nationalités, contribua puissamment au développement de leur conscience nationale, auquel le régime libéral d'après 1867 offra une possibilité illimitée. Nous devons avancer dans la voie de nos nobles traditions politiques, et tirant les conséquences de ce qui a été fait chez nous, sur ce point, en 1848 et depuis, il nous faut assurer, de notre propre initiative, aux nationalités de l'ancienne Hongrie, des droits aussi larges que possible.

Considérant que l'année 1918 a, dans toutes les nationali-

tés de l'Europe centrale et orientale, puissamment développé le sentiment national et qu'une partie de nos nationalités d'autrefois vit une vie nationale, quoique fort limitée, mais plus consciencieuse qu'auparavant, nous devrions, d'ores et déjà, garantir, aux nationalités non hongroises des territoires annexés qu'en cas de revision, elles jouiront non seulement des faveurs qui leur sont assurées à présent, mais elles auront des droits dépassant ceux accordés par leurs maîtres actuels. Bien que les Slovaques aient reçu à Pittsburg la promesse d'avoir une autonomie et que celle-ci fut assurée aux Ruthènes par les Tchèques et par les autres signataires du traité de Saint-Germain-en-Laye, ces engagements ne furent pas tenus, et même l'existence nationale des Slovaques Jet des Ruthènes est continuellement menacée par leurs parents slaves, loups dans la peau d'agneau de la fraternité. En Transylvanie, plusieurs points des résolutions prises par les Roumains de là-bas à Gyulafehérvár ont également été foulés plusieurs fois aux pieds par le gouvernement centralisateur de Bucarest. L'autonomie de la Ruthénie a été assurée par une loi en Hongrie, et les autonomistes slovaques savent bien que de sérieux hommes politiques hongrois ont fait des promesses nettes sur l'autonomie de la Slovaquie. *Il ne peut y avoir aucun patriote hongrois qui, arrivé au tournant où il faut choisir entre la réssurrection de Vancienne Hongrie et la situation actuelle, ne préfère la première, même sous la condition de donner aux nations qui furent, pendant des siècles, nos compagnons de sort, toute possibilité d'autonomie nationale.* Nous devons agir de même non seulement envers les Slovaques et les Ruthènes, mais aussi à l'égard des Serbes, des Saxons et des Roumains. J'estime que ces deux derniers devraient, en cas d'une revision par voie pacifique, être revêtus des mêmes droits qu'avaient les nations transylvaines avant la réunion de la Transylvanie à la Hongrie, et que les Serbes devraient avoir une autonomie ecclésiastique et culturelle au moins égale à celle dont jouissaient, déjà depuis la fin du XVIIe siècle, dans le Royaume de Hongrie les Serbes de religion gréco-orientale.

Il faudrait également assurer, aux minorités de la Hongrie mutilée, des droits aussi larges que possible. Celles-ci ont une situation incomparablement supérieure aux minorités des territoires annexés. En Hongrie, la réforme agraire n'était inspirée d'aucune considération hostile aux minorités; à aucun citoyen, on n'y a pris un pouce de terrain pour cette raison qu'il appartenait à une nationalité; la distribution des terres s'est faite également chez nous sans distinction de nationalité, tandis que, dans les Etats successeurs, la réforme agraire a réduit à la misère non seulement l'élément hongrois, mais aussi les autres minorités. Dans la Hongrie mutilée, tout citoyen non hongrois peut devenir fonctionnaire; parmi les employés publics, la proportion des nationalités y est même essentiellement supérieure à celle des Hongrois, tandis que les Slovaques sont peu à peu évincés par les Tchèques des fonctions publiques; les Serbes agissent de la même façon envers les Croates, et même les Roumains du *Regat*, envers leurs frères de race de Transylvanie. Dans les Etats successeurs, on ne nomme pas aux postes vacants de citoyens appartenant aux minorités et si, çà et là, on y fait quelquefois exception à cette règle, ce n'est que pour faire croire une égalité inexistante. La sécurité de droit, l'égalité des citoyens devant les Tribunaux, sont tellement assurées en Hongrie que, même de la part des nationalités, on n'a jamais formulé de plainte à cet égard; par contre, il ne se passe guère de jour que, sur les territoires enlevés à la Hongrie, on ne foule pas aux pieds les droits d'habitants appartenant aux minorités. Sur le terrain économique, nos minorités sont dans une situation essentiellement meilleure que les Hongrois eux-mêmes. Jamais, nous n'avons cherché à changer cet état de choses, par la politique des impôts ou par une autre mesure, au détriment des nationalités, tandis que les Etats successeurs, traitant les pays annexés en colonie, les ont dépouillés et appauvris par des mesures financières, de crédit, de politique industrielle, etc. Malgré tout cela, j'estime, moi aussi, que si notre pays assurait plus largement encore

les droits de ses minorités actuelles, les nationalités des Etats successeurs, très mécontentes, pour des motifs économiques, de leur situation actuelle, désireraient plus encore, en raison de leur sentiment national, leur réintégration à la Hongrie. N'oublions pas cependant que la Hongrie est un Etat national, les Hongrois représentant 90% de la population totale. Il est incontestable, en outre, que les minorités de la Hongrie mutilée n'ont pas de droits historiques; elles descendent non d'aborigènes, mais, sans aucune exception, ou de gens venus, à l'appel des autorités, pour repeupler des régions dévastées, ou d'autres étrangers immigrés dans le pays; donc, elles se sont placées spontanément sous la domination hongroise, prêtes à partager notre sort. Il est donc compréhensible qu'une partie de l'opinion répugne, *chez nous*, à élargir les droits des minorités de la Hongrie mutilée, et cela quoiqu'elle soit peut-être complètement convaincue que, lorsque la Grande Hongrie (celle d'avant la guerre) sera restaurée et redevenue un Etat à nationalités, elle devra donner à ses minorités, non seulement dans l'intérêt de ces dernières, mais aussi dans celui de la commune patrie, des droits plus grands et en premier lieu plus collectifs que ceux qu'elles avaient en 1918. Cependant, connaissant la sagesse politique, les sentiments patriotiques et les aspirations révisionnistes de l'opinion hongroise, je ne doute pas qu'elle n'approuve, bientôt, l'extension de certains droits des minorités de la Hongrie mutilée, en acceptant, par exemple, l'augmentation du nombre des écoles du type *A*.

Les tâches concrètes de notre propagande consistent, en premier lieu, à réclamer qu'on donne aux Székelys, aux Saxons et aux Ruthènes, l'autonomie, assurée par les traités de paix, qu'ils n'ont pas eue jusqu'à ce jour, qu'on réalise les promesses contenues dans la lettre Millerand (la lettre d'envoi du traité de Trianon), qu'on exécute la résolution prise en 1921, sur la proposition de M. de Monde, par le Sénat français au sujet de la revision, qu'on interprète judicieusement et qu'on rende plus efficace l'article 19 du Pacte de la Société des Nations. Mais nous devons nous occuper aussi de la question

du plébiscite et de la situation économique des Etats successeurs pour souligner la nécessité économique de la revision. Nous devons poursuivre, de toutes nos forces, la lutte pour les minorités hongroises des territoires annexés; par là, non seulement nous leur rendrions service, mais, en mettant en lumière, devant l'opinion du monde entier, leur situation déplorable et leurs griefs graves, nous prouverions, avec netteté, la nécessité et l'urgence de la revision.

Dans ce que je viens de dire, j'ai exposé la modeste opinion, sur la revision, d'un Hongrois inquiet pour l'avenir de l'Europe centrale. Si nous faisons ce que je me suis permis de recommander plus haut, nous pourrions dire, *la conscience tranquille et conscients de nos responsabilités, que la nation hongroise aura tout fait pour assurer la paix par la revision. Si malgré tout cela, on ne procédait pas à la revision, la situation intenable actuelle s'aggraverait encore et un bouleversement se produirait inmanquablement, mettant en péril l'Europe entière. Ce ne sont pas les Hongrois qui en seraient responsables, mais ceux qui, s'opposant à la revision à l'amiable, empêchent de guérir les plaies cuisantes de l'Europe centrale.*

APPENDICE

Cette étude, lue par l'auteur le 4 mai 1933, dans la section scientifique de l'*Erdélyi Férfiak Egyesülete Jancsó Benedek Társasága*, fédération des Hongrois émigrés de Transylvanie, actuellement sous la domination roumaine, faisait partie d'une série de conférences portant pour titre: „Sur la revision du traité de Trianon“, organisée par la section pour l'examen de la question des minorités.

La série de conférences fut ouverte le 16 février 1933 par le *comte Paul Teleki*, docteur en philosophie, professeur d'Université, ancien président du Conseil, qui, après avoir rendu hommage à la mémoire et aux mérites du grand champion de la cause de la revision, le comte Albert Apponyi, exposa le but et le programme des conférences.

Nous donnons ci-dessous, avec le titre de leurs études, la liste des personnalités ayant prêté leurs concours à cette série de conférences, qui a duré du 16 février 1933 au 4 mai suivant:

Ernö Flachbarth, docteur en droit, publiciste, ancien directeur des partis d'opposition en Slovaquie et dans la Russie subcarpathique: *Les bases juridiques de la revision territoriale du traité de Trianon* (paru dans le numéro 16 de la présente série de publications);

Miklós Móricz, docteur en sciences politiques, économiste, ancien directeur de „*Brassói Lapok*“, journal paraissant en Transylvanie: *Les bases économiques de la revision*;

Tibor Eckhardt, docteur en droit et en sciences politiques, député, président du parti indépendant hongrois des petits

cultivateurs, ancien chef du bureau de presse à la Présidence du Conseil: *Les possibilités de politique extérieure de la revision*;

Miklós Asztalos, docteur en philosophie, historien, bibliothécaire à la Bibliothèque Széchenyi du Musée National Hongrois: *La revision et la Transylvanie* (paru dans le numéro 17 de la présente série de publications);

Lajos Steier, historien, président de la Société Scientifique de la Haute Hongrie: *La revision et la Haute Hongrie* (paru dans le numéro 18 de la présente série de publications);

Imre Prokopy, ancien préfet du comitat de Bács-Bodrog, actuellement sous la domination des Serbes, ancien secrétaire général du parti hongrois de Yougoslavie: *La revision et la Hongrie méridionale* (paru dans le numéro 19 de la présente série de publications);

le R. P. Ferenc Jehlicka, docteur en théologie, ancien professeur d'Université, ancien membre de l'Assemblée Nationale de Prague, président du Conseil National Slovaque: *La revision et les Slovaques* (paru dans le numéro 20 de la présente série de publications);

Ferenc Kussbach, docteur en droit, avocat, un des dirigeants des minorités allemandes de Hongrie: *La revision et les Allemands*;

Ivó Frank, docteur en droit, ancien député, autrefois président de l'ancien parti de droit croate: *La revision et les Croates* (paru dans le numéro 21 de la présente série de publications);

Sándor Bonkáló, docteur en philosophie, ancien professeur d'Université: *La revision et les Ruthènes*;

Victor Dvorcsák, ancien député à l'Assemblée Nationale, rédacteur en chef de „La Slovaquie“ paraissant à Paris, vice-président du Conseil National Slovaque: *La revision et la France*;

Sándor G. Zakariás, docteur en droit et en sciences politiques, rapporteur de la Bibliothèque de la Capitale à la divi-

sion des affaires culturelles de la Ville de Budapest, secrétaire général de l'Association des Transylvains: *La voie de la revision*,

M. Bálint Kolosváry, docteur en droit, professeur d'Université, président-gérant de l'Association des Transylvains, clôturant la série de conférences et en en résumant les résultats, annonça que, pendant le semestre suivant, l'Association poursuivra ses travaux scientifiques entrepris dans l'intérêt de la revision.